

Euroopan neuvoston Suomen valtuuskunnan kertomus

Parlamentaarisen yleiskokouksen toiminnasta vuonna 2015

5

1

0

2

Ugeesequal
ksecuritymedia
mittee governn
UgeesequalityUK
securitymediata
mittee governn
terrorismpoliticalattacksecuritymediata
fearstatelegalcommittee governn
Ugeesequal
securitym
mittee go
ugees

EUROOPAN NEUVOSTON SUOMEN VALTUUSKUNNAN KERTOMUS

*Euroopan neuvoston parlamentaarisen
yleiskokouksen
toiminnasta vuonna 2015*

Parlamentaarisen yleiskokouksen istunto Strasbourgissa 2015

ensimmäinen jakso	26. - 30.1.2015
toinen jakso	20. - 24.4.2015
kolmas jakso	22. - 26.6.2015
neljäs jakso	28.9. - 2.10.2015

Pysyvän komitean kokoukset

Pariisi	6.3.2015
Sarajevo	22.5.2015
Sofia	27.11.2015

Graafinen suunnittelu : EDITA

Kannen kuva: Antti Vehmas

ISSN 1235-1873

EDITA PRIMA OY, HELSINKI 2016

**Euroopan neuvoston Suomen
valtuuskunta**

EDUSKUNNALLE

Euroopan neuvoston Suomen valtuuskunnasta huhtikuun 28. päivänä 1989 annetun lain 4 §:n mukaisesti Euroopan neuvoston Suomen valtuuskunta antaa kunnioittaen eduskunnalle kertomuksen parlamentaarisen yleiskokouksen toiminnasta vuoden 2015 istuntokaudella.

Helsingissä 15. helmikuuta 2016

Euroopan neuvoston Suomen valtuuskunnan puolesta:

Maria Guzenina

Gunilla Carlander

Sisällysluettelo

1	Tiivistelmä	7
2	Suomen valtuuskunnan oma toiminta.....	10
3	Ihmisoikeudet, demokratia ja oikeusvaltioperiaate.....	13
3.1	Ihmisoikeusmekanismin puolustaminen	13
3.2	Oikeusvaltion uudet uhat ja haasteet.....	15
3.3	Terrorismin vastaiset toimet	17
3.4	Sananvapaus.....	18
3.5	Pakolaiskriisi.....	19
3.6	Tasa-arvo.....	21
3.7	Lapset ja hyvinvointi	23
3.8	Urheilu ja kulttuuri.....	24
4	Jäsenmaiden jäsenveloitteiden seuranta	26
4.1	Yleistä	26
4.2	Azerbaidžan	26
4.3	Monaco	28
4.4	Montenegro.....	28
4.5	Turkki	28
4.6	Ukraina.....	30
4.7	Unkari.....	31
4.8	Venäjä	32
5	Demokratiakumppanit.....	34
5.1	Marokko	34
5.2	Kirgisia.....	34
5.3	Muut Välimeren alueen maat.....	35
6	Yleiskokouksen ulkosuhteet.....	37
6.1	Valko-Venäjä	37
6.2	Muut kansainväliset järjestöt.....	38
Liitteet:		
1	Euroopan neuvoston Suomen valtuuskunta.....	40
2	Jäsenyydet komiteoissa	42
3	Euroopan neuvoston parlamentaarisen yleiskokouksen vuonna 2015 hyväksymät asiakirjat.....	46
3.1	Päätöslauselmat	46
3.2	Suosituksset	48
3.3	Lausunnot	48
4	Euroopan neuvoston parlamentaarisen yleiskokouksen erityisvieraat vuonna 2015	49
5	Euroopan neuvoston jäsenvaltiot.....	50

Tiivistelmä

Euroopan neuvoston parlamentaarisen yleiskokouksen agenda on kertomusvuonna leimannut keskustelu terrorismin uhista, pakolaiskriisistä ja Ukrainan kriisistä. Yhteiskunnallinen kehitys ja ongelmat haastavat oikeusvaltioperiaatetta ja EN:n muita arvoja ja periaatteita myös vakiintuneissa demokratioissa. Nämä haasteet ovat olleet esillä yleiskokouksen keskusteluissa vuoden aikana.

Yleiskokous tuomitsi tammikuussa 2015 ranskalaiseen Charlie Hebdo -lehteen kohdistuneen terrori-iskun hyökkäyksenä mediaa, toimittajia ja samalla koko demokraattista yhteiskuntaa kohtaan. Yleiskokous on useassa medianvapautta käsittelevässä raportissa korostanut, että demokraattisen yhteiskunnan toimivuuden yhtenä edellytyksenä on puolueeton ja vapaa media sekä riippumattomat ja vastuulliset toimittajat. Kriittiset ja provokatiiviset mielipiteet ovat oleellinen osa sananvapautta, mutta niissä tulee ottaa huomioon Euroopan ihmisoikeussopimuksessa määritellyt sananvapauden rajoitukset. Myös mediaomistusten läpinäkyvyys ja median vastuu ja etiikka olivat esillä raporteissa.

Terrorismin uhka ja sen eri ilmenemismuodot on ollut esillä myös yleisemmällä tasolla. Euroopan neuvosto osallistuu terrorismin vastaiseen kansainväliseen yhteistyöhön erityisesti kehittämällä oikeusnormistoa ja nostamalla esille terrorismin vastaisiin toimiin liittyviä ihmisoikeushaasteita. Yleiskokous onkin muistuttanut, etteivät toimet sisäisen turvallisuuden takaamiseksi saa loukata ihmisoikeuksia. Kehotus toistui yleiskokouksen lausunnossa ministerikomitean luonnoksesta EN:n terrorismin ennaltaehkäisyä koskevan yleissopimuksen lisäpöytäkirjaksi. Myös kyberterrorismin kitkemisessä sekä laajojen internetiin kohdistuvien hyökkäysten torjunnassa on tehtävä enemmän. Kuitenkin EN:n perusarvoja

kunnioittaen. Lisäksi yleiskokous on kehottanut jäsenmaita panostamaan todistajien suojeluun taistelussa järjestäytyneitä rikollisuutta ja terrorismia vastaan.

Yleiskokous tukee toiminnallaan järjestön perustehtävää, joka on turvata ja kehittää keskeisissä sopimuksissa määriteltyjä demokratian ja oikeusvaltion periaatteita ja ihmisoikeuksia. Tässä tarkoituksessa yleiskokous seuraa systemaattisesti Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen (EIT) päätösten täytäntöönpanoa jäsenmaissa. Oikeudellinen komitea on perustanut uuden alakomitean tehtävän helpottamiseksi. Vuoden raporteissa on kiinnitetty huomiota useiden jäsenmaiden toistuviin ihmisoikeusloukkauksiin. Yleiskokous on kehottanut ministerikomiteaa kaikin käytössä olevin keinoin parantamaan ja nopeuttamaan EIT:n päätösten täytäntöönpanoa ja ryhtymään päättävämpiin toimenpiteisiin tapauksissa, joissa päätöksiä jätetään toistuvasti noudattamatta. Etenkin Bulgarian, Italian, Kreikan, Puolan, Romanian, Turkin, Ukrainan, Unkarin ja Venäjän tilanne huolestuttaa.

Teknologiakehitys on myönteisten puolien lisäksi paljastanut uusia haavoittuvuuksia yhteiskunnissamme ja oikeusjärjestelmissämme. Edward Snowdenin paljastukset ovat osoittaneet, että lisääntynyt joukkovalvonta uhkaa oikeusvaltioperiaatetta, vaikka sen tehokkuus terrorismin torjunnassa on vähäistä. Yleiskokous on korostanut ymmärtävänsä jäsenmaiden huolen kansalaistensa turvallisuudesta, mutta että keinojen tulee olla ihmisoikeusvelvoitteiden mukaiset. Myös ilmiantajien merkitys hyvän hallinnon, yksityisyyden ja sananvapauden turvaamisessa sekä korruption vastaisessa taistelussa on ollut esillä kertomusvuonna. Lisäksi tutkintavankeuden väärinkäytös ja laillisuusperiaatteeseen kohdistuva uhka EN:n jäsenvaltioissa on puhuttanut yleiskokouksessa.

Pakolaiskriisi on ollut kertomusvuoden puhutuimpia aiheita siitäkin huolimatta, että venepakolaiset ja Syyrian tilanne ovat olleet yleiskokouksen agendalla jo vuosia. Turvapaikanhakijoiden saapuminen sankin joukoin Eurooppaan on lisännyt aiheen ajankohtaisuutta. Yleiskokous muistuttaa jäsenmaiden velvollisuudesta auttaa hätää kärsiviä ja varmistaa kaikkien inhimillinen kohtelu. Rajojen sulkemisen sijaan tulisi pohtia uusia keinoja tukea laillista maahanmuuttoa ja panostaa yhteistyöhön EU:n naapurimaiden kanssa pakolaismäärien hallitsemisessa. Pakolaisten ihmisoikeudet on turvattava kaikissa tilanteissa. Yleiskokous on arvostellut Dublin-järjestelmää siitä, että vastuu hakemusten käsittelystä jää tietyille EU-maille, ja asettaa nämä maat vaikeaan ja epäreiluun asemaan. Järjestelmän hitaus ja kalleus voivat myös johtaa ihmisoikeusloukkauksiin. EU:ta kehoitetaan edistämään johdonmukaista maahanmuuttopolitiikkaa, jossa rajavalvonnan ja turvallisuuden osaksi liitetään vuoropuhelu läpikulkumaiden kanssa ja EN:n perusarvojen kunnioittaminen. Kotouttamisen haasteet on ollut esillä kiinalaissairtolaisia käsittelevässä raportissa.

Euroopan taloudellinen tilanne on edelleen heikko, vaikka kasvunäkymät ovatkin parantuneet tietyissä jäsenmaissa. Talousvaikeuksiin liittyvät säästötoimenpiteet ovat johtaneet yhtäläisten mahdollisuuksien heikentymiseen ja vähentäneet sosiaalisten ohjelmien ja yhdenvertaisuutta edistävien toimielimien rahoitusta. Etenkin heikoimmassa asemassa olevien tilanne on vaikeutunut. Yleisen ilmapiirin huonontuminen näkyy myös ihmisten asenteissa: vihapuhe ja suvaitsemattomuus ovat lisääntyneet. Tilannetta hankaloittaa resurssipula. Yleiskokous on kannanotoissaan muistuttanut, että vaikeista taluspäätöksistä huolimatta parlamenttien tulisi olla etulinjassa puolustamassa ihmisoikeuksia, edistämässä tasa-arvoa ja taistelemassa syrjintää vastaan.

Euroopan yksi vahvuus on ollut perusarvoihin, sosiaaliseen solidaarisuuteen, poliittiseen vapauteen ja inhimillisiin arvoihin perustuva yhteiskunta. Globalisaatio, teknologinen kehitys ja ikärakenteen muutos haastaa tätä eurooppalaista sosiaalista mallia. Kertomusvuonna tilannetta on tarkasteltu niin lakko-oikeuden, lasten oikeuksien, lääkehoidon kuin opiskelijoiden liikkuvuuden osalta. Mm. Suomen sosiaalihuollon käytännöt olivat esimerkkinä lasten huostaanottoa käsittelevässä raportissa,

joka sisältää yleisiä suosituksia jäsenmaille. Lisäksi naisiin kohdistuvan väkivallan torjumiseksi laadittu Istanbulin sopimus astui voimaan Suomessa 1.8.2015. Suomen EN-valtuuskunta on edellyttänyt sopimuksen nopeaa ratifiointia ja päätti loppuvuoden kokouksessaan seurata sopimuksen täytäntöönpanoa Suomessa. Yleiskokous on myös korostanut urheilun ja kulttuurin merkitystä sosiaalisten oikeuksien edistäjinä.

Jäsenvelvoitteiden seuranta on oleellinen osa yleiskokouksen toimintaa. Yhdeksän jäsenmaata on edelleen erityisen seurannan kohteena ja vakavia rakenteellisia ongelmia esiintyy niissä kaikissa. Vuosittaisessa raportissa yleiskokous luettelee raikeimmat tapaukset ja listaa vaadittavat uudistustoimenpiteet. Kertomusvuonna käsitellyssä Azerbaidžanin maaraportissa yleiskokous ilmaisee huolensa maan huonontuneesta ihmisoikeustilanteesta ja kehottaa maata poistamaan sanan- ja kokoontumisvapauden rajoitukset, vapauttamaan poliittiset vangit ja varmistamaan oikeuslaitoksen riippumattomuus. Vuoristo-Karabahin tilanteeseen tulisi saada rauhanomainen ratkaisu ja EIT:n päätökset panna täytäntöön. Yleiskokous tarkkaili myös maan parlamenttivaaleja marraskuussa. Vaalien sujuvuus sai kiitosta, mutta raporttiin lisättiin kaksi erivävyä mielipidetä, joissa todettiin, ettei vaalitoimituksen toimivuutta voi arvioida ottamatta huomioon vaikeaa ihmisoikeustilannetta.

Yleiskokous on yksiselitteisesti tuominnut Venäjän toimet Ukrainan alueen koskemattomuuteen liittyen, Krimin liittäminen Venäjään sekä sotatoimet Itä-Ukrainassa. Kertomusvuoden raportit ovat koskeneet kriisin aiheuttamaa pakolais- ja humanitaarista tilannetta. Ukrainan kriisin pitkittymisen myötä yleiskokous päätti jatkaa päätöstään Venäjän valtuuskunnan äänestysoikeuden jäädyttämisestä, minkä myötä Venäjän valtuuskunta päätti olla osallistumatta yleiskokouksen toimintaan kertomusvuonna. Helmikuussa 2016 tulee kuluneeksi 20 vuotta Venäjän liittymisestä järjestöön.

Turkista tulee vuonna 2016 EN:n kuudes suuri rahoittajamaa Venäjän, Ranskan, Saksan, Ison-Britannian ja Italian rinnalla. Yleiskokouksen Turkin valtuuskunnan jäsenmäärä nousee 12:sta 18:aan ja edustus yleiskokouksen komiteoissa nousee.

Yleiskokous on vuonna 2015 kokoontunut neljä kertaa täysistuntoon ja kolme kertaa pysyvän komitean kokoukseen (puheenjohtajisto ja valtuuskuntien puheenjohtajat). Yleiskokous on käsitellyt 83 raporttia, hyväksynyt 57 päätöslauselmaa, 23 ministerikomitealle osoitettua suositusta ja kolme lausuntoa yleissopimusteksteistä. Täysistunnoissa on järjestetty 38 712 äänestystä. Yleiskokouksen kahdeksan komiteaa on kokoontunut keskimäärin kahdeksan kertaa, yhteensä 57 kertaa.

Euroopan neuvoston kokonaisbudjetti vuonna 2015 oli € 306 miljoonaa (€ 326 miljoonaa vuonna 2016). Korotus perustuu Turkin jäsenmaksun korotukseen. EN:n viralliset kielet ovat edelleen englanti ja ranska ja vuodesta 2016 lähtien työkielet ovat saksa, italia, venäjä ja turkki. Lisätietoa nettisivuilla assembly.coe.int.

Suomen valtuuskunnan oma toiminta

Vaalikauden 2011-2014 alussa valittu Suomen valtuuskunta osallistui yleiskokouksen kertomusvuoden kahteen istuntoon tammikuussa ja huhtikuussa sovittun työnjaon mukaisesti puheenjohtaja *Maria Guzeninan* (sd) johdolla.

Valtuuskunnan kokoonpano ja jäsenyydet yleiskokouksen komiteoissa on lueteltu liitteissä 1 ja 2. *Guzenina* on toiminut kertomusvuonna yleiskokouksen varapresidenttinä sekä poliittisen komitean varapuheenjohtajana. *Anne-Mari Viro-lainen* (kok) toimi ennen eduskuntavaaleja siirtolaiskomitean varapuheenjohtajana.

Ennen tammikuun istuntoa valtuuskunnalla oli tapaamiset eduskunnan puhemies Eero Heinäluoman, ulkoministeri Erkki Tuomiojan ja eduskunnan ulkoasiainvaliokunnan puheenjohtaja Timo Soinin kanssa ajankohtaisista aiheista sekä Venäjän asemasta EN:n parlamentaarisessa yleiskokouksessa. Kysymys Venäjän osallistumisesta yleiskokouksen työskentelyyn nousi uudelleen esille tammikuun istunnossa (ks. luvut 4.6 ja 4.8). Valtuuskunnalla oli myös tapaaminen Ukrainan suurlähettilään Andrii Olefirovin kanssa ennen tammikuun istuntoa ja joulukuussa.

Valtuuskunta saattoi helmikuussa päätökseen valintaprosessin, jonka tuloksena esitettiin kolme ehdokasta Suomen edustajaksi EN:n kidutusten vastaiseen toimikuntaan (CPT). Kidutuksen ja muun julman, epäinhimillisen ja halventavan kohtelun tai rangaistuksen vastaisen yleissopimuksen mukaan CPT tutkii vapautensa menettäneiden ihmisten kohtelua. Vierailuilla ja vapautensa menettäneiden suojelua vahvistavilla suosituksilla on tarkoitus ennalta ehkäistä ongelmia. CPT:n jäseniltä edellytetään korkeaa moraalista ja pätevyyttä tai ammatillista kokemusta ihmisoikeuskysymyksissä. CPT:n jäsenet toimivat komiteassa itsenäisinä ja puolueettomina. Yksi kausi komiteassa kestää neljä vuotta.

Avoimuuden nimissä Euroopan neuvosto on suositellut ehdokashaussa käytettäväksi julkista hakua, joka on tasavertaisesti avoin sekä nais- että

miespuolisille hakijoille. Säännöt eivät määrää tapaa, jolla kansalliset valtuuskunnat valitsevat kolme ehdokastaan, mutta valintaprosessi on Suomessa vuodesta 2011 lähtien suoritettu avoimella haulla. Hakuilmoitus julkaistiin 1.11.2014 Helsingin Sanomissa, Hufvudstadsbladetissa, Virallisessa Lehdessä ja Helissä. Määräaikaan mennessä hakemuksia tuli yhteensä 48 (23 miestä, 25 naista). Valtuuskunta kutsui viisi ehdokasta haastatteluun, joiden perusteella valtuuskunta toimitti yleiskokoukselle kolme ehdokasta suositusjärjestyksessä. Yleiskokouksen oikeudellinen komitea haastatteli ehdokkaat ja toimitti ehdokasluettelon suositusjärjestyksessä yleiskokouksen puheenjohtajistolle, joka toimitti sen edelleen ministerikomitealle. EN:n ministerikomitea teki lopullisen päätöksen Suomen edustajasta heinäkuussa 2015 Suomen valtuuskunnan alkuperäisen ehdotuksen mukaisesti. Suomen edustajana jatkaa Jari Pirjola. Pirjolan toinen nelivuotiskausi alkoi 20.12.2015.

Parlamentaarinen yleiskokous valitsi huhtikuun istunnossa Pauliine Koskelon tuomariksi Euroopan ihmisoikeustuomioistuimeen. Koskelon edeltäjän Päivi Hirvelän toimikausi päättyi 31.12.2015. Euroopan ihmisoikeustuomioistumissa on Euroopan ihmisoikeussopimuksen osapuolten luvun mukainen määrä tuomareita, eli yhteensä 47. Yleiskokous valitsee tuomarit hallitusten esittämien kolmen ehdokkaan joukosta yhdeksän vuoden määräajaksi eikä heitä voida valita uudelleen.

Valtuuskunta on sekä alkuvuonna että lokakuussa 2015 vastannut yleiskokouksen pyyntöön lisärahoituksesta yleiskokouksen kampanjoihin, joilla pyritään edistämään Lanzaroten ja Istanbulin sopimusten täytäntöönpanoa jäsenmaissa. Sopimukset käsittelevät toisaalta lasten seksuaalisen hyväksikäytön ja toisaalta naisiin kohdistuvan väkivallan torjuntaa. Vastauksissa valtuuskunta on todennut, että Suomen valtuuskunnalla ei ole mahdollisuuksia suoraan tukea ao. kampanjoita, mutta on kehottanut Suomen ulkoministe-

riötä huomioimaan tukipyynnöt. Suomi kuuluu Euroopan neuvoston suurimpiin vapaaehtoisrahoittajiin. Aikaisemmin Suomi oli neljänneksi suurin vapaaehtoisrahoittaja ja vuonna 2014 kuudenneksi suurin. Tuki on kohdennettu johdonmukaisesti Suomen pitkäaikaisiin ja perinteisiin ihmisoikeusprioriteetteihin Euroopan neuvostossa: Ihmisoikeustuomioistuimen tuomioiden toimeenpanon tukeminen, naisten ja tyttöjen oikeuksien tukeminen, romanien ja erityisesti romaninaisten aseman vahvistaminen sekä syrjimättömyyskysymykset, kuten seksuaalivähemmistöihin kohdistuvan syrjinnän ja väkivallan vastainen toiminta.

Huhtikuun eduskuntavaalien jälkeen nimitetty uusi valtuuskunta järjestäytyi 10.6.2015. Valtuuskunnan puheenjohtajana jatkaa *Maria Guzenina* (sd). Hänet valittiin yleiskokouksen poliittisen komitean varapuheenjohtajaksi. *Sirkka-Liisa Anttila* (kesk) toimii valtuuskunnan varapuheenjohtajana. Molemmat ovat jäseniä yleiskokouksen monitorointikomiteassa. Muut varsinaiset jäsenet ovat *Anne Kalmari* (kesk), *Tom Packalén* (ps) ja *Jaana Pelkonen* (kok). Varajäsenet ovat *Petri Honkonen* (kesk), *Anne Louhelainen* (ps), *Susanna Huovinen* (sd), *Sinube Wallinbeimo* (kok) ja *Olli-Poika Parviainen* (vihr). Jäsenyydet komiteoissa on lueteltu liitteessä 2.

Yleiskokouksen presidentti myönsi syyskuussa edellisen valtuuskunnan jäsenille *Antti Kaikkoselle* (kesk) ja *Kimmo Sasille* (kok) EN:n yleiskokouksen kunniajäsenyyden kiitoksena pitkäaikaisesta ja ansiokkaasta toiminnasta yleiskokouksessa. Yleiskokouksen puheenjohtaja Anne Brasseur luovutti kunniakirjan *Kimmo Sasille* (kok) loka-kuussa järjestetyssä tilaisuudessa Strasbourgissa.

Syyskuussa valtuuskunta järjesti yhdessä Etyjin Suomen valtuuskunnan kanssa kuulemistilaisuuden ulkoministeriön poliittisen osaston edustajien kanssa. Tilaisuuteen osallistuivat poliittisen osaston apulaispäällikkö Timo Kantola, yksikön päällikkö Terhi Hakala, itäosaston Ukraina- ja EU:n itäinen kumppanuus -tiimin vetäjä Outi Saarikoski, Etyj-vastuuvirkamies Hanna-Leena Korteniemi ja lähetystöneuvos Merja Lahtinen. Aiheina olivat Venäjä, Ukraina, Valko-Venäjä ja Euroopan pakolaistilanne.

Euroopan neuvoston pääsihteeri, norjalainen Thorbjørn Jagland vieraili Suomessa 17. syyskuu-

ta. Hän tapasi tasavallan presidentti Sauli Niinistön, eduskunnan puhemiehen Maria Lohelan, ulkoministeri Timo Soinin sekä EN:n Suomen valtuuskunnan jäseniä pj *Guzeniman* johdolla.

Muutama päivä ennen Valko-Venäjän presidentinvaaleja Ulkopoliittisen instituutin asiantuntijat Arkady Moshes ja András Rácz kertoivat EN- ja Etyj-valtuuskuntien jäsenille Valko-Venäjän tilanteesta. Sekä EN:n että Etyjin yleiskokoukset lähettivät tarkkailijoita vaaleihin 11.10.2015.

Parlamentaarisen yleiskokouksen komiteoissa työstettävien raporttien valmisteluun kuulu usein myös ns. fact-finding vierailu eri jäsenmaissa. 4.-5. marraskuuta tasa-arvokomitean raporttija Maria Edera Spadoni kävi Suomessa tutustumassa naisiin kohdistuvan väkivallan liittyvään tilastointiin. Eduskunnassa raporttija sai kattavan katsauksen Suomen käytännöistä ministeriöiden, poliisin, tutkijakunnan ja kansalaisjärjestöjen edustajilta. Lisäksi Spadoni tapasi Suomen valtuuskunnan *Anne Kalmarin* (kesk) ja *Jaana Pelkosen* (kok). Naisiin kohdistuvan väkivallan kitkemiseksi laadittu Istanbulin sopimus astui Suomen osalta voimaan 1.8.2015. Raportissa tullaan esittämään suosituksia, jotka edesauttavat sopimuksen täytäntöönpanoa Suomessa

Joulukuun 18. päivänä valtuuskunnan jäsen *Jaana Pelkonen* (kok) vieraili yhdessä Eduskunnan ihmisoikeusryhmän kanssa Metsälän säilöönottoyksikössä Helsingissä ja Espoon alaikäisten ryhmäkodissa. Vierailun taustalla oli yleiskokouksen puheenjohtajan Anne Brasseurin vetoamus yleiskokouksen jäsenille vierailla turvapaikanhakijoiden säilöönottoyksiköissä kansainvälisenä siirtolaisuuden päivänä. Euroopan neuvoston jäsenmailla on ihmisoikeussitoumusten mukaan velvoite taata inhimilliset olosuhteet suljetuissa laitoksissa. Vierailuilla edustajat pääsivät tutustumaan tiloihin sekä keskustelemaan asukkaiden kanssa.

Valtuuskunnan tiivis ja antoisa yhteistyö ulkoministeriön ja Suomen pysyvän edustuston kanssa on jatkunut kertomusvuonna suurlähettiläs Pekka Hyvösen sekä syyskuussa aloittaneen suurlähettiläs Satu Mattila-Budichin johdolla. Istuntoviikon yhteydessä valtuuskunta on saanut säännölliset ajankohtaiskatsaukset toiminnasta EN:n hallitustenvälisellä sektorilla.

Valtuuskunta on myös pitänyt säännöllistä yhteyttä Euroopan unionin edustajaan Strasbour-
gissa. EU-suurlähettiläs Jari Vilén on kertonut
EU:n kannanotoista.

Ihmisoikeudet, demokratia ja oikeusvaltioperiaate

3.1 Ihmisoikeusmekanismin puolustaminen

Parlamentaarinen yleiskokous tukee toiminnallaan Euroopan neuvoston perustehtävää, joka on turvata ja kehittää Euroopan ihmisoikeussopimuksessa ja muissa keskeisissä sopimuksissa määriteltyjä periaatteita ja oikeuksia. Tärkein keino tässä työssä on sitovat normit ja niiden täytäntöönpanon valvonta. Tärkeimpiä sopimuksia varten on luotu myös kansainväliset valvontajärjestelmät.

Euroopan ihmisoikeustuomioistuin on laajin ja kaikkia jäsenmaita sitova valvontamekanismi. Sopimuksen allekirjoittaminen on 1980-luvun loppupuolelta lähtien ollut poliittinen ehto jäsenyydelle järjestössä. Kaikki EN:n 47 jäsenmaata ovat ratifioineet sopimuksen. Laajentumisen myötä tuomioistuinta on viime vuosikymmenen aikana rasittanut äärimmäisen suuri määrä oikeustapauksia. Tilanteen korjaamiseksi ministerikomitea ja EIT ovat kehittäneet useita keinoja. Yleiskokous on tukenut uudistuksia.

Oikeudellisten ja ihmisoikeusasiain komitea on seurannut huhtikuussa 2012 hyväksytyn Brightonin julistuksen jälkeisiä askelia ihmisoikeussopimusjärjestelmän muuttamiseksi. Tuoreimmassa raportissa *Euroopan ihmisoikeussopimuksen tehokkuus: Brightonin julistus ja siitä eteenpäin* (dok.13719) yleiskokous toteaa, että EIT on edistynyt jutturuuhkan purkamisessa sellaisten asioiden osalta, jotka se selvästi tulee jättämään tutkimatta ja se on nyt siirtynyt muiden haasteiden käsittelyyn. Tämä huomioiden voidaan katsoa, että nykyiset järjestelmää pitkällä tähtäimellä uhkaavat tekijät liittyvät lähinnä puutteisiin sopimuksen täytäntöönpanossa. Näin ollen järjestelmän pitkän tähtäimen tehokkuuden varmistamiseksi tulisi ensisijaisesti keskittyä siihen, että kansallisesti muistetaan toissijaisuus-

periaatteen soveltuvuus myös käytännössä sekä turvataan EIT-tuomioiden täysi, tehokas ja riipeä täytäntöönpano.

Päätöslauselmassa 2055 (2015) yleiskokous korostaa EIT:n roolia ihmisoikeuksien suojelemissa ja kiittää jutturuuhkan vähentämisessä tapahtunutta edistystä. Samaan aikaan yleiskokous kiinnittää huomiota toistuviin ihmisoikeusloukkauksiin useissa jäsenmaissa. Niitä kehoitetaan tehokkaammin saattamaan ihmisoikeussopimuksen standardit osaksi oikeusjärjestelmäänsä sekä korostamaan EIT:n oikeustapauskäytännön merkitystä. Kansallisten parlamenttien tulee valvoa ihmisoikeussopimuksen toteutumista, mukaan lukien EIT:n päätösten täytäntöönpanoa kansallisesti. *Suosituksessaan 2070* (2015) yleiskokous pyytää ministerikomiteaa kaikin käytössä olevin keinoin parantamaan ja nopeuttamaan EIT:n päätösten täytäntöönpanoa ja ryhtymään päättävämpiin toimenpiteisiin tapauksissa, joissa päätöksiä jätetään toistuvasti noudattamatta. Lisäksi suosituksessa kehoitetaan ministerikomiteaa puuttumaan kiireellisesti EIT:n vaikeaan budjettilanteeseen.

Yleiskokous on jatkanut jäsenmaiden EIT-tuomioiden täytäntöönpanon systemaattista seuranta. Uusimmassa raportissa *EIT:n tuomioiden täytäntöönpanosta* (dok.13864) todetaan, että Bulgariassa, Italiassa, Kreikassa, Puolassa, Romaniassa, Turkissa, Ukrainassa, Unkarissa ja Venäjällä on n. 11 000 täytäntöönpanoa odottavaa EIT-tuomiota. Myös muissa maissa on täytäntöönpanoa estäviä rakenteellisia ongelmia. Osa esim. ylipitkiä oikeudenkäyntejä, laittomia vangitsemisiä ja kidutusta koskevista tapauksista on rakenteellisia ja on odottanut täytäntöönpanoa yli kymmenen vuotta. Ministerikomitean tulisi hyödyntää 14. protokollan salliman oikeuden ryhtyä toimenpiteisiin sellaisia maita kohtaan, jotka eivät täytä ihmisoikeussopimuksen edellyttämiä velvoitteita.

Kansalliset parlamentit vastaavat EIT:n päätösten täytäntöönpanon seurannasta kotimaissaan.

Päätöslauselmassa 2075 (2015) yleiskokous muistuttaa jäsenmaita velvollisuudesta kunnioittaa EIT:n päätökset ja pahoittelee poliittisen tahdon puutetta toimia ihmisoikeussopimuksen edellyttämällä tavalla. Jäsenmaiden tulee toimittaa ministerikomitealle suunnitelmat tilanteen muuttamiseksi ja varmistaa, että ihmisoikeussopimus noudatetaan kansallisesti. Yleiskokouksen mielestä aihetta tulee käsitellä parlamenteissa. *Suosituksessa 2079 (2015)* yleiskokous kehottaa ministerikomiteaa tehokkaammin valvomaan tuomioiden täytäntöönpanoa ja ottamaan tiukempi linja maiden kanssa, joissa on jatkuvia ongelmia. Yhteistyö kansalaisyhteiskunnan ja -järjestöjen kanssa tulee tiivistää ja prosessien avoimuus varmistaa.

Yleiskokouksen oikeudellinen komitea perusti uuden alakomitean seuraamaan EIT:n päätösten toimeenpanoa (Sub-Committee on the implementation of judgments of the European Court of Human Rights).

Euroopan ihmisoikeussopimuksen 6. artikla takaa jokaiselle oikeuden oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin. Artikla sisältää myös syyttömyysolettamuksen. Sopimuksen 5. artikla puolestaan takaa oikeuden henkilökohtaiseen vapauteen. Edellä mainitusta seuraa, että vapaudenriisto kuten esimerkiksi tutkintavankeus on äärimmäinen toimenpide. Tutkintavankeudella halutaan varmistaa, ettei rikoksesta epäilty tai syytetty vaikeuta asian käsittelyä, jatka rikollista toimintaansa tai pakenemalla estä oikeudenkäyntiä tai tulevan rangaistuksen täytäntöönpanoa. Yleiskokouksen raportti *Tutkintavankeuden väärinkäyttö Euroopan ihmisoikeussopimuksen jäsenmaissa* (dok.13863) todetaan, että väärinperusteltu ja liian pitkä tutkintavankeus esiintyy monessa jäsenmaassa vaikka ihmisoikeussopimukset ja lainsäädäntö asettavat tutkintavankeudelle selkeät rajat. Ongelmat ovat usein hallinnollisia, mutta esim. Georgiassa, Turkissa ja Venäjällä sitä käytetään myös poliittisen painostuksen ja pelottelun keinona.

Yleiskokous korostaa päätöslauselmassaan 2077 (2015), että tutkintavankeuden pitää olla väliaikainen ja oikeudellisesti perusteltu. Väärinkäytösten estämiseksi, jäsenmaiden tulee varmistaa, että syyttäjät toimivat lain puitteissa ja tuntevat lain soveltamisalaa. Syrjiviä käytäntöjä etenkin

ulkomaalaisia kohtaan pitää estää. Tutkintavankeutta ei saa käyttää poliittisiin tarkoituksiin. Jäsenmaiden tulee parantaa tutkintavankeutta koskevien lakien täytäntöönpanoa ja parantaa syyttäjälaitoksen ja puolustuksen työskentelykeinojen välistä tasa-arvoa. Yleiskokous kehottaa *suosituksessa 2081 (2015)* ministerikomiteaa puuttamaan ongelmiin ja panostamaan yhteistyöhön EU:n kanssa tässä asiassa.

Raportti *Eurooppalaiset instituutiot ja ihmisoikeudet Euroopassa* (dok.13714) on vastaus yleiskokouksen kasvaneeseen huoleen siitä, että EU on ulottanut toimintaansa alueille, jotka perinteisesti ovat kuuluneet EN:lle. Raportissa tutkitaan, miten EU huomioi ihmisoikeuksia sisäisesti ja ulkosuhteissaan. Tietyt tapaukset, kuten Ranskan päätös häätää romaneja tai Unkarin lakimuutokset osoittavat, että EU:lla ei ole riittävät valmiudet taata demokraattisten periaatteiden kunnioittamista jäsenmaissa. Myös EU:n liittymistä Euroopan ihmisoikeussopimukseen varjostaa lukuisat oikeudelliset esteet, joiden ratkaiseminen voi viedä vuosia. Yleiskokous pitää EU:n ihmisoikeusrakenteita tärkeinä, mutta haluaa välttää päällekkäisyyksiä ja korostaa EN:n asian tuntijaelimien olemassaolon. *Päätöslauselmassaan 2041 (2015)* yleiskokous muistuttaa Euroopan ihmisoikeussopimuksen olevan kulmakivi, jolle ihmisoikeuksien suojeleminen perustuu. Päällekkäiset ihmisoikeusrakenteet lisäävät riskiä siihen, että jäsenmaat valitsevat itselleen suotuisamman vaihtoehdon. EU on ollut aloitteellinen demokratian, ihmisoikeuksien ja laillisuusperiaatteen edistämässä sekä EU:ssa että sen ulkopuolella. Tästä seuraa riski päällekkäisyyksistä ja kaksinaismoraalista mutta myös mahdollisuus yhteistyöhön ja synergiaetujen hyödyntämiseen.

Suosituksessaan 2065 (2015) yleiskokous pyytää ministerikomiteaa ryhtymään tarvittaviin toimenpiteisiin, jotta neuvottelut EU:n liittymisestä ihmisoikeussopimukseen jatkuvat mahdollisimman pian. Lisäksi pitää virtaviivaistaa dialogia ja yhteistyötä EU:n instituutioiden ja virastojen kanssa niin, että se on säännöllistä ja tapahtuu EN:n asianomaisten tahojen kanssa. Euroopan komission ehdotus EU:n oikeusvaltiotoimintakehykseksi sekä vastaavien aloitteiden vaikutukset EU:n ja EN:n väliseen yhteistyöhön tulee tutkia. Lisäksi yleiskokous nostaa esille huolensa säästöpolitiikan vaikutuksista sosiaalisiin ja talou-

dellisiin oikeuksiin tietyissä euromaissa. Ministerikomitean tulisi yhdessä ihmisoikeusvaltuutetun kanssa laatia säästötoimenpiteiden kriteerit, joissa huomioidaan Euroopan sosiaalisen peruskirjan asettamat vaatimukset.

3.2 Oikeusvaltion uudet uhat ja haasteet

Yhteiskunnallinen kehitys ja ongelmat haastavat oikeusvaltioperiaatteen noudattamista myös vaikiintuneissa demokratioissa. Yleiskokous seuraa tilannetta ja on kertomusvuonna nostanut esille näitä haasteita.

Lailisuusperiaate (ei rangaistusta ilman lakia) on oikeusvaltion keskeisiä oikeusperiaatteita. Se sisältää myös niin sanotun taannehtivan lainsäädännön kiellon. Rikoksesta ei saa tuomita ankarampaa rangaistusta kuin tekohetkellä on laissa säädetty. Tilannetta tarkastellaan raportissa *Laillisuusperiaatteeseen kohdistuvat uhat EN:n jäsenvaltioissa* (dok.13713).

Päätöslauselmassa 2040 (2015) yleiskokous pitää valitettavana, ettei aikaisempien päätöslauselmien suosituksia ole toimeenpantu asianomaisissa jäsenmaissa. Venäjän osalta mainitaan Jukos-yhtiön johto, tapaus Magnitsky sekä tapaukset, joissa akateemikkoja ja luonnonsuojelijoita on tuomittu valtion salaisuuksien paljastamisesta. Ukrainan kohdalla mainitaan toimittaja Gongadzen tapaus ja Saksan osalta se, ettei oikeuslaitoksen itsehallintoa ja tuomareiden ja syyttäjien palkankorotuksia ole toimeenpantu. Valko-Venäjä ei ole lopettanut oikeuslaitoksen käyttöä poliittisten vastustajien vainoamiseen kehotuksista huolimatta. Maa ei myöskään ole poistanut kuolemanrangaistusta. Yleiskokous kehottaa kaikkia jäsenmaita varmistamaan oman oikeuslaitoksensa täyden itsenäisyyden, riittävän rahoituksen suhteessa väestömäärään sekä huolehtimaan siitä, että oikeuslaitoksessa työskentelevillä on riittävän korkea yhteiskunnallinen status. Lopuksi yleiskokous kehottaa kaikkia jäsenmaita, tarkkailijoita ja hakijamaita syventymään riittävästi EN:n teksteihin, jotka edustavat enemmistön näkemystä demokraattisesti valittujen edustajien joukossa 47 jäsenmaan osalta.

Raportissa *Ilmiantajien suojelun parantaminen* (dok.13791) yleiskokous nostaa esille ilmiantajien merkitystä hyvän hallinnon, yksityisyyden

ja sananvapauden turvaamisessa sekä korruption vastaisessa taistelussa. Yleiskokous kiittää ministerikomiteaa vuonna 2014 hyväksymästään suosituksesta CM/Rec(2014)7, jossa jäsenmaita kehoitetaan luomaan tarvittava oikeudellinen ja institutionaalinen kehys ilmiantajien suojelemiseksi. Ottaen huomioon paljastukset koskien Yhdysvaltojen kansallisen turvallisuusviraston (NSA) ja muiden tiedustelupalveluiden käytänteitä, on selvä, että ilmiantajien suojeleminen ulottaa jokaiseen joka paljastaa ihmisoikeuksia loukkaavan toiminnan. *Päätöslauselmassaan 2060* (2015) yleiskokous kehottaa jäsenmaita ja tarkkailijoita sekä EU:ta säättämään lakeja ilmiantajien suojelemiseksi, jotka kattavat myös kansallisten turvallisuus- ja tiedustelupalvelujen henkilöstön sekä turvallisuus- ja tiedustelupalvelualueella toimivat yksityiset yritykset. Ilmiantajille tulee myöntää turvapaikka tiettyjen edellytysten täytyessä, jos he ovat vaarassa joutua kostotoimenpiteiden kohteeksi kotimaassaan. Yhdysvaltoja pyydetään sallimaan Edward Snowdenin paluu ilman pelkoa sellaisesta rikossyytteestä, joka ei anna hänelle mahdollisuutta vedota ns. public interest defence -puolustukseen (rikosoikeudellisen vastuun välttäminen, jos salaiseksi luokitellun tiedon paljastamisen katsotaan palvelevan yleistä etua enemmän kuin sen salassa pitäminen). *Suosituksessa 2073* (2015) yleiskokous kehottaa ministerikomiteaa aloittamaan prosessin ilmiantajia suojelevan oikeudellisen sopimuksen neuvottelemiseksi.

Snowdenin paljastukset osoittivat joukkovalvonnan muodostaman uhan yksityisyydelle ja muille yksityisyydestä riippuvaisille ihmisoikeuksille. Näitä ovat mm. sananvapaus, uskonnonvapaus, oikeus oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin sekä tasa-arvo. Teknologia, jolla maailman johtavat tiedustelupalvelut pystyvät keräämään ja tallentamaan valtavat määrät dataa, on saamassa vertaisensa tämän tiedon suodattamiseen ja analysointiin kykenevästä teknologiasta, joka on viime aikoina kehittynyt merkittävästi. Ennen kun jatkuvasti kasvava ”valvontateollinen kompleksi” riistäytyy käsistä, tulee sitä koskevaa kansallista ja kansainvälistä lainsäädäntöä uudistaa. Tärkeää olisi erityisesti luoda riittävät mekanismit lainsäädännön valvontaan mukaan lukien ilmiantajien suojelun. Ensimmäinen askel voisi olla, että EN:n pääsihteeri pyytäisi jäsenmailta selvityksen siitä miten niiden lainsäädäntö turvaa tehokkaalla

tavalla ihmisoikeussopimuksen 8 artiklan mukaisen oikeuden nauttia yksityis- ja perhe-elämän kunnioitusta.

Aihetta käsiteltiin yleiskokouksen raportissa *Joukkovalvonta* (dok.13734), josta hyväksyttiin *päätöslauselma 2045* (2015). Yleiskokous on syvästi huolissaan joukkovalvontaan liittyvistä käytänteistä. Yleiskokous tunnistaa tarpeen tehokkaalle ja kohdennetulle valvonnalle terrorismin ja järjestäytyneen rikollisuuden torjumiseksi, mutta toteaa samalla, että usean Yhdysvalloissa toimitetun itsenäisen tutkimuksen mukaan joukkovalvonta ei näytä olevan tehokas tapa torjua terrorismia. *Suosituksessa 2067* (2015) yleiskokous pyytää ministerikomiteaa harkitsemaan jäsenmaille kohdennettavan suosituksen varmistaa yksityisyydensuoja ja turvallinen internetin käyttö vastikään paljastuneiden joukkovalvontakäytänteiden valossa. Lisäksi tiedustelupalveluilla tulisi olla multilateraalinen tiedustelusäännöstö, joka sisältäisi säännöt terrorismin ja järjestäytyneen rikollisuuden vastaista toimintaa koskevasta yhteistyöstä. Lopuksi kehoitetaan vahvistamaan yhteistyötä sellaisten EU:n toimielinten kanssa, jotka osallistuvat kaupankäyntiä ja tietosuojaa koskeviin neuvotteluihin Yhdysvaltojen ja muiden kolmansien valtioiden kanssa.

Taloudelliset vaikeudet ovat myös haaste *sosiaalisten oikeuksien* toteutumiselle. Työntekijöiden oikeus järjestäytyä, neuvotella keskitetysti työnantajien kanssa ja mennä lakkoon ovat kauan olleet osa eurooppalaista yhteiskuntaa. Euroopan sosiaalinen peruskirja takaa myös lakko-oikeuden. Aihetta käsiteltiin raportissa *Työehtosopimuksien suojeleminen ml. lakko-oikeus* (dok.13663). Taloudellisen kriisin ja säästötoimenpiteiden seurauksena nämä perustavanlaatuiset oikeudet ovat uhattuna joissakin jäsenvaltioissa. Tämän johdosta epätasa-arvo on kasvanut, palkanalennuksia on esiintynyt ja työskentelyolosuhteissa on tapahtunut muutoksia. Tiettyjen ryhmien jääminen taloudellisen kehityksen ulkopuolelle saattaa heikentää demokratiaa. Yleiskokouksen *päätöslauselmassa 2033* (2015) ilmaistaan huoli siitä, että tiettyjen ryhmien jättäminen taloudellisen kehityksen, vaurastumisen ja päätöksenteon ulkopuolelle voi aiheuttaa vakavaa haittaa taloudelle ja demokratialle. Jäsenmaiden tulisi suojella ja vahvistaa oikeudet järjestäytyä, neuvotella keski-

tetysti ja mennä lakkoon muuttamalla tarvittaessa työläinsäädäntöä ja lisäämällä tarkastuksia. Valtioiden tulisi lopettaa säästöpolitiikka ja sen sijaan keskittyä ennakoivaan talouspolitiikkaan.

Puolustukseen ja sodankäyntiin liittyvät kysymykset eivät kuulu EN:n toimialaan, mutta kysymysten ihmisoikeusnäkökulma velvoittaa järjestöä seuraamaan kehitystä. Miehittämättömiä ilma-aluksia on ollut sotilaallisessa käytössä useita vuosikymmeniä. Aihetta käsitellään yleiskokouksen raportissa *Lennot ja kohdistettu tappaminen: tarve tukea ihmisoikeuksia ja kansainvälistä oikeutta* (dok.13731).

Aseistettujen lennokkien käyttö mahdollista hyökkäysten suorittamisen ilman, että hyökkääjän oma henkilökunta altistuu riskille loukkaantua tai jäädä vangiksi. Tämä alentaa kynnystä tehdä väliintuloja ja aseistettujen lennokkien käyttö onkin lisääntynyt viime vuosina. Lennokkien myötä parantunut osumatarkkuus antaa mahdollisuuden tehokkaammin noudattaa ihmisoikeuksia. Samaan aikaan on kuitenkin hälyttävää, että lennokeilla tehdyissä hyökkäyksissä on monessa tapauksessa osuttu myös sivullisiin. *Päätöslauselmassa 2051* (2015) yleiskokous kehottaa jäsen- ja tarkkailijamaita kunnioittamaan kansainvälisen oikeuden asettamia rajoituksia kohdennetulle tappamiselle ja luomaan tarkat menettelytavat lennokka-iskuille, jota tuomioistuimien tulee valvoa, ja itsenäinen taho jälkikäteen arvioida. Lisäksi tulee välttää laajentamasta kansainvälisen aseellisen konfliktin käsitettä, tutkia lennokkien aiheuttamat kuolemat ja pidättäytyä tekemästä tai avustamasta tietyissä erityisen ongelmallisissa lennokka-iskuissa, kuten automatisoituihin prosesseihin liittyvissä, jotka perustuvat joukkovalvonnan kautta kerättyyn dataan (”signature strikes” ja ”double-tap strikes”). Yleiskokous kehottaa EN:n pääsihteerä käynnistämään ihmisoikeussopimuksen artiklan 52 mukainen selvitys siitä, kuinka lainsäädännöllä taataan ihmisoikeussopimuksen määräysten tehokas täytäntöönpano siltä osin kun kyse on lennokkaiohjelmista ja yhteistyön tekemisestä Yhdysvaltojen kanssa. *Suosituksessa 2069* (2015) yleiskokous pyytää ministerikomiteaa tutkimaan lennokka-iskujen laillisuuden ja tarvittaessa luomaan jäsenmaille ohjeet kohdistetusta tappamisesta lennokkien osalta.

3.3 Terrorismin vastaiset toimet

Euroopan neuvosto osallistuu kansainväliseen yhteistyöhön terrorismin torjumiseksi erityisesti kehittämällä oikeusnormistoa ja nostamalla esille terrorismin vastaisten toimien ihmisoikeushaasteet.

Ranskalaisen Charlie Hebdo -lehteen kohdistuneen terrori-iskun seurauksena yleiskokous kävi ajankohtaiskeskustelun aiheesta *Pariisiin terrori-iskut – yhteinen demokraattinen vastaus* (dok.13684). Vilkkaassa keskustelussa iskut tuomittiin jyrkästi ja ne todettiin olleen hyökkäys vapaata yhteiskuntaa kohtaan. Myös iskujen antisemitismi tuomittiin. Islamin nimissä tehty isku on tuomittu muslimijohtajien keskuudessa islaminuskon häpäisynä. Samalla iskujen tekijöiden taustat osoittavat, että jihadin muodostaman uhan torjumisen lisäksi on panostettava syrjäytymisen, syrjinnän, väkivallan ja rotuerottelun torjuntaan, sillä ne luovat pohjan uskonnolliselle fanatismille ja radikalismille. Demokratiaa, vapautta ja ihmisoikeuksia on puolustettava, ja Euroopan tulee uskaltaa käyttää huumoria ja satiiria jatkossakin. Terrorismina koskeva sodanjulistus oli virhe, ja uhkaa konseptina ihmisoikeusrakennetta. Terroristit ovat rikollisia, eivät sotilaita. Terroristista toimintaa ei voi verrata sotaan.

Päätöslauselmassa 2031 (2015) yleiskokous pyytää jäsenmaita varmistamaan, että turvallisuuteen vetoamalla ei loukata ihmisoikeuksia. Tiedustelupalvelujen koulutusta ja yhteistyötä tulee lisätä. Lisäksi valtioiden pitää estää rahojen ja aseiden valumisen terroristeille. Jäsenmaiden tulee ratifioida terrorismin ennaltaehkäisyä koskevan sopimuksen. Yleiskokous kehottaa Euroopan parlamenttia arvioimaan uudelleen kantansa matkustajietoretokisteristä, jonka voimaantuloa se on estänyt jo kahden vuoden ajan. Turvallisuuteen liittyviä toimenpiteitä tulee täydentää ennaltaehkäisevillä toimenpiteillä, joilla puututaan radikalismiin syihin. Yleiskokous tekee oman osuutensa perustamansa No Hate Parliamentary Alliance -verkoston kautta.

EN:n terrorismin ennaltaehkäisyä koskeva yleissopimus (ETS 196) astui voimaan 1.6.2007. Sopimuksella haluttiin toteuttaa tehokkaita toimenpiteitä terrorismin ehkäisemiseksi noudattaen samalla oikeusvaltioperiaatteita, demokraattisia arvoja, ihmisoikeuksia ja perusvapauksia. Alkuvuonna

2015 ryhdyttiin työstämään lisäpöytäkirjaa, jonka tarkoituksena oli päivittää yleissopimusta erityisesti säädöksillä, jotka käsittelevät terrorismiin syyllistyviä vierastaistelijoita ulkomailla ja vierastaistelijoiden jäljittämistä.

Lisäpöytäkirjaluonnosta koskevassa *lausunnossa 289* (2015) (dok.13763) yleiskokous ilmaisee huolensa terrorismin vaikutuksista demokratiaan, oikeusvaltioperiaatteeseen ja ihmisoikeuksiin. Lisäpöytäkirja on tärkeä, mutta luonnos on tehty kiireellisellä aikataululla Pariisin terrori-iskujen jälkeen. Ehdotus kriminalisoida terrorismitarkoituksessa ulkomaille matkustamisen on ongelmallinen vapaan liikkuvuuden näkökulmasta. Ihmisoikeuksien korostamiseksi yleiskokous ehdottaa ministerikomitealle muutoksia lisäpöytäkirjan artikloihin 1, 8 ja 9 sekä johdantoon. 17 jäsenmaata allekirjoittivat lisäpöytäkirjan 22.10.2015 Riiaassa. Suomi ei ollut näiden joukossa.

Kyberrikollisuus ja kyberterrorismi ovat maailmanlaajuisesti kasvavia ongelmia. Niiden torjumiseksi tarvitaan yhteisiä toimia. Raportissa *Yhteistyön lisääminen kyberterrorismia vastaan ja muissa laajoissa internetiin kohdistuvissa hyökkäyksissä* (dok.13802) todetaan, että uusi tietotekniikka on myönteisten puoliensa lisäksi paljastanut uusia haavoittuvuuksia yhteiskunnassamme. Siksi on tehtävä enemmän taistelussa kyberterrorismia vastaan ja muiden laajojen internetiin kohdistuvien hyökkäysten torjunnassa. *Päätöslauselmassa 2070* (2015) yleiskokous kehottaa oikeusvalvontaviranomaisia parantamaan keskinäistä oikeudellista yhteistyötä ja ottamaan teknologinen kehitys paremmin huomioon. Jäsenmaiden tulee panostaa mm. internetistä riippumattomien hätäsuunnitelmien laadintaan koskien kriittisiä palveluita ja infrastruktuuriin kohdistuvia kyberhyökkäyksiä. Lisäksi tarvitaan kahdenvälisiä hätäavunantosopimuksia naapurimaiden kanssa ja riittäviä oikeudellisia kehyksiä yksityisen ja julkisen puolen yhteistyölle. Valtiot ovat kansainvälisesti vastuussa siitä, että ne ovat ryhtyneet tarvittaviin toimenpiteisiin estääkseen suurten kyberhyökkäysten käynnistäminen maaperältään tai lainkäyttövaltansa piiriin kuuluvien henkilöiden toimesta.

Suosituksessa 2077 (2015) yleiskokous pyytää ministerikomiteaa mm. tutkimaan olisiko nykyiseen kyberterrorismia koskevaan yleissopimukseen mahdollista laatia lisäpöytäkirja, jossa mää-

riteltäisiin yhteinen kriminalisointitaso laajoille kyberhyökkäyksille, sekä olisiko mahdollista laatia lisäpöytäkirja keskinäisestä avusta liittyen tutkintaan.

Terrorismin vastaisessa taistelussa on väestöryhmiä ja yksityishenkilöitä, jotka toimintansa takia voivat tarvita erityissuojelua. Aihetta on käsitelty raportissa *Todistajien suojeleminen järjestäytyneen rikollisuuden ja terrorismin vastaisen taistelun välttämättömänä keinona* (dok.13647). Siinä todetaan, että ihmiset jotka ovat valmiita vaarantamaan henkensä ja elantonsa todistaakseen vääryyttä vastaan ansaitsevat luotettavan ja pitkäaikaisen suojelun ennen oikeudenkäyntiä ja sen jälkeen. Tämä koskee erityisesti ”sisäpiiriläisiä”, jotka päättävät paljastaa järjestäytyneen rikollisuuden tai terroristiverkoston. Näiden todistajien suojeleminen voi olla keskeisessä asemassa onnistuneen oikeudenkäynnin, verkostojen paljastamisen ja uusien todistajien rohkaisemisen kannalta. *Päätöslauselmassa 2038* (2015) yleiskokous muistuttaa, että todistajiin voi kohdistua uhkia eteenkin kun on kyse järjestäytyneestä rikollisuudesta tai terrorismista. Todistajanlausunnot ovat oleellinen osa rikosprosessia oikeusvaltiossa ja todistajat ansaitsevat suojelua. Todistajansuojeluohjelmat jäsenmaissa eroavat paljon toisistaan. Yleiskokous kehottaa jäsenmaita mm. lisäämään resursseja todistajansuojeluun, harkitsemaan parempia kannustimia yhteistyöhön ryhtyville todistajille järjestäytyneen rikollisuuden ja terrorismin osalta sekä laatimaan tilastoja todistajien yhteistyöstä. Jäsenmaiden tulisi tehdä yhteistyötä erityisesti pienistä maista tulevien todistajien uudelleensijoittamisessa. Todistajansuojelun tulisi olla täysin itsenäinen toiminto suhteessa tutkintaan ja syytäjään. Lisäksi valtioiden tulisi olla valmiita tarjoamaan ”sisäpiiriläisille” paremmat kannustimet yhteistyöhön tarjoamalla esimerkiksi lyhennettyä rangaistusta tai syytesuojaa.

Yleiskokous pyytää *suosituksessa 2063* (2015) ministerikomitealta selvitystä EN:n jäsenmaiden todistajansuojeluohjelmista erityisesti liittyen todistajaksi ryhtymisen kannustimiin. Näitä tulisi tarvittaessa pyrkiä harmonisoimaan. Lisäksi yleiskokous suositaa jäsenmaita keräämään ja jakamaan tilastoja todistajien yhteistyöstä erityisesti sen osalta paljonko langettavia tuomioita on onnistuttu saamaan yhteistyötä tekevien todistajien avulla.

3.4 Sananvapaus

Tammikuussa 2015 ranskalaiseen Charlie Hebdo-lehteen kohdistunut terrori-isku oli hyökkäys mediaa ja toimittajia kohtaan ja samalla koko demokraattista yhteiskuntaa vastaan. Yleiskokous on tuominnut iskun jyrkästi. Demokraattisen yhteiskunnan toimivuuden yhtenä edellytyksenä ovat puolueeton ja vapaa media sekä riippumattomat ja vastuulliset toimittajat. Kriittiset ja provokatiiviset mielipiteet ovat oleellinen osa sananvapautta, mutta niissä tulee ottaa huomioon Euroopan ihmisoikeussopimuksessa määritellyt sananvapauden rajoitukset.

Raportissaan *Medianvapauden suojeleminen Euroopassa* (dok.13664) yleiskokous ilmaisee syvän huolensa toimittajien turvallisuudesta ja medianvapauden heikkenemisestä Euroopassa. Ihmisoikeussopimuksen 10. artiklan nojalla EN:n tulee ottaa johtava rooli tämän perustavanlaatuisen oikeuden puolustamisessa. Yleiskokous muistuttaa, että poliittista kritiikkiä ja satiiria tulee suojella keskeisenä osana medianvapautta. Sananvapaus koskee myös asioita, jotka saattavat olla loukkaavia tai järkyttäviä, ja sitä rajoittaa ainoastaan ihmisoikeussopimuksen määrittelemät poikkeukset. Medianvapauden taso vaihtelee jäsenmaittain ja ongelmat keskittyvät tiettyihin maihin.

Päätöslauselmassa 2035 (2015) yleiskokous tuomitsee toimittajien tappamiset ja toimittajiin kohdistuneen väkivallan. Tilanne on erittäin huolestuttava Itä-Ukrainassa ja Ukrainan tulee tehdä kaikkensa tapausten selvittämiseksi ja syyllisten tuomitsemiseksi. Toimittajia koskevat oikeusprosessit ja lainsäädännölliset rajoitukset Azerbaidžanissa, Georgiassa, Isossa-Britanniassa, Serbiassa, Turkissa ja Venäjällä on myös suuri huolenaihe. Yleiskokous suosittaa mm. toimittajien turvallisuutta koskevan YK:n toimintasuunnitelman painokkaampaa esilletuomista sekä lainvalvontaviranomaisten koulutusohjelmien kehittämistä toimittajien suojelemisen ja medianvapauden osalta. Lisäksi erityistä huomiota tulisi kiinnittää EIT:n medianvapautta koskevien tuomioiden täysipainoiseen ja oikea-aikaiseen täytäntöönpanoon jäsenmaissa. Mediaomistusten avoimuus on keskeistä ja yleiskokous ehdottaa ns. media ID-korttia, josta tiedot omistajatahoista olisi saatavilla. *Suosituksessa 2062* (2015) ministerikomitea saa kehotuksen tarkastella me-

dianvapautta koskevien julistusten ja suositusten täytäntöönpanoa jäsenmaissa sekä pohtia EN:n oikeudellisten standardien päivittämistä.

Mediaomistusten läpinäkyvyyden lisääminen on välttämätöntä, jotta ihmiset voivat muodostaa mielipiteen median välittämistä tiedoista, ideoista ja kannoista. Yleiskokouksen kesäkuussa hyväksymässä *raportissa* (dok.13747) todetaan, että medioiden omistus ja hallinta ei ole aina avointa. Tämä voi johtua siitä, ettei kansallinen lainsäädäntö edellytä avoimuutta tai siitä, että on luotu järjestelyjä epäsuoran tai piilotetun omistamisen mahdollistamiseksi, minkä taustalla ovat usein todellisen omistajan poliittiset, taloudelliset tai uskonnolliset intressit. *Päätöslausemassaan 2065* (2015) yleiskokous kehottaa parlamentteja tarkastelemaan lainsäädäntöä, jotta voidaan taata mediaomistuksen läpinäkyvyys, ml. piilotetut omistussuhteet. Jäsenmaiden tulisi varmistaa, että ihmisillä on saatavilla tietoa mm. omistussuhteista, johtamisen ja toimituksen rakenteista sekä rahoittajatahoista. Medioiden tulisi itse toimittaa relevantit tiedot itsenäiselle kansalliselle mediaviranomaiselle. *Suosituksessa 2074* (2015) yleiskokous pyytää ministerikomiteaa tarkastelemaan ja kehittämään edelleen EN:n standardeja mediaomistusten avoimuuden osalta, tekemään yhteistyötä sääntelyelinten eurooppalaisen foorumin EPRA:n kanssa ja kutsumaan mediatilat laatimaan koordinoitusti eettiset standardit mediaomistusten läpinäkyvyydelle.

Reportissa *Median vastuu ja etiikka muuttuvassa mediaympäristössä* (dok.13803) todetaan, että sanan- ja medianvapauksiin liittyy myös velvollisuuksia, joista merkittävässä roolissa on toimittajien ja median vapaaehtoisesti hyväksymät eettiset säännöt. Niitä noudattamalla toimittajat sitoutuvat korjaamaan virheensä ja toimimaan vastuullisesti yleisöään kohtaan. Media-alan mullistus uhkaa sananvapautta, sillä toimittajien joutuessa kilpailemaan toimeksiantoista ja toimeentulostaan, eettisten sääntöjen noudattaminen saattaa kärsiä. *Päätöslausemassaan 2066* (2015) yleiskokous kehottaa mediataloja ottamaan ensisijaisen vastuun työntekijöidensä ammattistandardien määrittämisestä ja ylläpitämisestä. Niiden tulisi laatia yrityksen eettinen säännöstö, perustaa media-asiamiehen tehtävä sekä luoda avoin valitusjärjestelmä koskien sääntöjen noudattamista. Jäsenmaiden

tulisi pyrkiä kunnianloukkauksen dekriminisaatioon. *Suosituksessa 2075* (2015) ministerikomiteaa pyydetään edistämään vastineoikeuden kirjaamista kansalliseen lainsäädäntöön sekä tekemään ohjeet median itsesäätelyn tukemisesta.

3.5 Pakolaiskriisi

Pakolaiskriisi on ollut kertomusvuoden puhutuimpia aiheita, vaikka venepakolaiset ja Syyrian tilanne ovat olleet yleiskokouksen agendalla jo vuosia. Turvapaikkahakijoiden saapuminen sankin joukoin Eurooppaan on lisännyt aiheen ajankohtaisuutta. Yleiskokous muistuttaa jäsenmaiden velvollisuudesta auttaa hätää kärsiviä ja varmistaa kaikkien inhimillinen kohtelu. Rajojen sulkemisen sijaan tulisi pohtia uusia keinoja tukea laillista maahanmuuttoa ja panostaa yhteistyöhön EU:n naapurimaiden kanssa pakolaismäärien hallitsemisessa. Pakolaisten ihmisoikeudet on turvattava kaikissa tilanteissa.

Huhtikuun istunnossa yleiskokous käsitteli raportin *Humanitaariset seuraukset IS-terroristiryhmän toimista* (dok.13741). Siinä todetaan, että vuoden 2011 maaliskuusta lähtien 11,5 miljoonaa ihmistä on joutunut pakenemaan Syyriasta ja 7,5 miljoonaa on sisäisinä evakkoina. Puolet lähtijöistä on lapsia. Tilanne on pahentunut IS-terroristiryhmän voimistumisen myötä. Pelkästään vuonna 2014 kuolleita oli 76 000, joista 3 500 oli lapsia. Pakolaisten tie turvaan on vaarallinen ja heidän on vaikea jatkaa matkaansa ilman ihmissalakuljettajia. Ruoka on loppumassa ja naapurimaiden pakolaisleirit ovat täynnä. *Päätöslausemassaan 2047* (2015) yleiskokous kiittää Turkia, Libanon, Jordaniaa, Irakia ja Egyptiä, jotka ovat ottaneet vastaan 92 % Syyrian pakolaisista. Toiminnalla on ollut sosiaalisia ja taloudellisia vaikutuksia kyseisissä maissa. Myös Saksan ja Ruotsin päätökset pakolaisten vastaanottamisesta saavat kiitosta. Yleiskokous kehottaa jäsenmaita lisäämään rahoitusta humanitaarisille järjestöille ja tukemaan pakolaisten uudelleensijoittamista. Jäsenmaiden tulee osoittaa solidaarisuutta ja vastuullisuutta kriisin keskellä ja ryhtyä tarpeellisiin toimenpiteisiin, joilla estetään jäsenmaiden kansalaisten liittyminen IS-ryhmään.

Reportissa *Inhimillinen tragedia Välimerellä: välittömät toimenpiteet tarpeen* (dok.13764) yleiskokous ilmaisee äärimmäisen huolensa venepakolaisten

kohtalosta. Satojatuhansia ihmisiä on pyrkinyt Eurooppaan vuoden 2015 aikana ja Välimeren hukkuneiden määrä on jo tuhansissa. Lisätragedioiden välttämiseksi yleiskokous pyytää päätöslauselmassaan 2050 (2015) EU:n jäsenmaita mm. panostamaan etsintä- ja pelastusoperaatioihin merellä, ottamaan käyttöön tehokkaat yhteiset toimenpiteet ihmissalakuljetuksen torjumiseksi, tarkastelemaan uudelleen Dublin-järjestelmää taakanjaon näkökulmasta ja lisäämään laillisen maahanmuuton keinoja.

EU:n vuonna 1990 hyväksymän Dublin-järjestelmän alkuperäinen tarkoitus oli tunnistaa vastuun turvapaikka-anomusten käsittelylle. Raportissa *Dublinin jälkeen – kiireellinen tarve toimivalle turvapaikkajärjestelmälle Euroopassa* (dok.13866) järjestelmää kritisoidaan siitä, että vastuu hakemusten käsittelystä jää tietyille EU-maille, ja asettaa nämä maat vaikeaan ja epäreiluun asemaan. Järjestelmän hitaus ja kalleus voivat myös johtaa ihmisoikeusloukkauksiin. Raportissa ehdotetaan Dublin-järjestelmän sisältämien mekanismien joustavampaa hyödyntämistä tai järjestelmän muuttamista niin, että turvapaikanhakijat saavat itse valita maan, josta he hakevat turvapaikkaa. EU:n myöntämä pakolaisasema voisi myös tukea kansainvälisen suojelun piirissä olevien pakolaisten auttamista. *Päätöslauselmassa 2072* (2015) yleiskokous kehottaa EU-maita harmonisoimaan turvapaikkakäytäntöjä. EU:n tulisi tarkistaa Dublin-sääntöjä ja luoda pysyvä ja sitova mekanismi vastuun jakamiseksi EU-maiden välillä. Lisäksi saapuvien perhesiteet ja loppusijoitustoiveet tulee ottaa huomioon ja automaattisia laittomaan rajanylitykseen perustuvia palautuksia välttää. Yleiskokous puoltaa turvapaikan saaneiden tasavertaista jakamista EU:n alueella. EU:n tulisi myös varmistaa rajojensa ulkopuolisten läpikulkumaiden suojelutaso ja avustaa käsittelyprosesseissa.

Pakolaiskriisiin myötä EU on halunnut vahvistaa ns. läpikulku- ja lähtömaiden valmiuksia käsitellä pakolaisvirtaa, jotta paine EU:n ulkorajoilla helpottuisi. Raportissa *Läpikulkumaat: uusien maahanmuutto- ja turvapaikkahaasteiden kohtaaminen* (dok.13867) todetaan, että tämä edellyttää yhteistyösopimuksia ja käytäntöjen yhtenäistämistä siten, että pakolaisen ihmisoikeuksia kunnioitetaan koko matkan aikana. Etenkin Turkki, Marokko ja Libya tarvitsevat rahallista ja

operatiivista tukea tilanteen hallitsemiseksi. Vuoropuhelua lähtö-, läpikulku- ja tulomaiden välillä voisi edistää EN:n Pohjoinen-etelä -keskuksessa. *Päätöslauselmassa 2073* (2015) EU:ta kehoitetaan edistämään johdonmukaista maahanmuuttopolitiikkaa, jossa rajavalvonnan ja turvallisuuden osaksi liitetään vuoropuhelu läpikulkumaiden kanssa ja EN:n perusarvojen kunnioittaminen. Yhteiseen turvapaikkajärjestelmään tulee sisällyttää tehokkaat asuttamis- ja uudelleensijoittamislinjaukset sitovalla mekanismilla ja merkityksellisillä pakolaismäärillä. Jäsenmaiden tulee välttää palautukset Kreikkaan, Libanoniin, Makedoniaan, Marokkoon, Serbiaan, Turkkiin ja Unkariin. *Suosituksessa 2078* (2015) ministerikomitea saa kehotuksen edistää maahanmuuttajien ihmisoikeuksia ja varmistaa, että ihmisoikeustuomioistuimen push back -kielto toteutuu.

Pakolaisten räjähdysmäinen kasvu on johtanut maahanmuuttovastaisuuden lisääntymiseen jäsenmaissa. Turvallisuuden nimissä on perusteltu tiukennuksia rajavalvontaan ja maahanmuuttolainsäädäntöön. EU:n vastaanotto- ja palautusdirektiivejä sovelletaan tiukimman tulkinnan mukaan. Raportin *Laittomien maahanmuuttajien kriminalisointi: rikos ilman uhria* (dok.13788) mukaan restriktiiviset tulkinnat vaikuttavat yksityishenkilöiden auttamishaluun, sillä myös auttaminen voi olla rikos. Maahanmuuttajien hallinnolliset pidätykset ovat tavallisia, vaikka rikosta ei ole taustalla. Yleinen ilmapiiri ja leimaaminen näkyvät myös mediassa ja poliittisessa keskustelussa. Terminologian käyttö on epäselvää ja puhumalla laittomista maahanmuuttajista estetään kansainvälistä suojelua tarvitsevien oikeutta päästä turvaan. On yhä vaikeampaa hakea turvapaikkaa laillisesti. Maahan laittomasti tulleilta evätään heille kuuluvia perusoikeuksia. Yleiskokous muistuttaa *päätöslauselmassa 2059* (2015) jäsenmaita velvoitteesta kunnioittaa ihmisoikeuksia kaikkien maaperälläan oleskelevien ihmisten osalta. Leimaavaa viestintää tulee varoa ja tasa-arvoinen prosessi taata. Vangitsemisia tulee välttää ja parhaita käytäntöjä kehittää.

Kiinalaisten maahanmuuttajien määrä on kasvussa. Raportissa *Kiinalainen maahanmuutto Eurooppaan: haasteita ja mahdollisuuksia* (dok.13843) pohditaan keinoja kiinalaisten kotouttamiseksi, jotta siitä olisi molemminpuolista hyötyä. Lieveilmiöiden, kuten ihmissalakuljetusten kitkemi-

seksi yleiskokous kehottaa *päätöslauselmassa 2083* (2015) jäsenmaita lisäämään yhteistyötä kiinalaisten viranomaisten kanssa. Lisäksi tarvitaan toimenpiteitä kansalaisuuden saamisen helpottamiseksi, opiskelijavaihdon lisäämiseksi ja vuoropuhelun vahvistamiseksi. EU ja IOM voivat edistää yhteistyötä Kiinan kanssa siirtolaisuusasioissa.

3.6 Tasa-arvo

Taluskriisi ja siihen liittyvät säästötoimenpiteet ovat johtaneet yhtäläisten mahdollisuuksien heikentymiseen ja vähentäneet sosiaalisten ohjelmien ja yhdenvertaisuutta edistävien toimielimien rahoitusta. Etenkin heikoimmassa asemassa olevien tilanne on heikentynyt. Yleisen ilmapiiriin huonontuminen näkyy myös ihmisten asenteissa: esim. vihapuhe ja suvaitsemattomuus ovat lisääntyneet. Tilannetta hankaloittaa resurssipula, joka vaikeuttaa vähemmistöihin kohdistuvaan syrjintään puuttumista. Yleiskokous muistuttaakin, että parlamenttien tulisi olla etulinjassa puolustamassa ihmisoikeuksia, edistämässä tasa-arvoa ja taistelemassa syrjintää vastaan.

Raportissa *Tasa-arvo ja kriisi* (dok.13661) pohditaan taluskriisin seurauksia tasa-arvon toteutumiseksi. Talusongelmista seuranneesta sosiaalisesta kriisistä saattaa muodostua pitkän tähtäimen uhka tasa-arvolle ja syrjimättömyydelle. Heikoimpien tukemiseen suunnattujen toimenpiteiden ei pitäisi olla ensimmäisenä leikkauslistalla, vaan näitä toimenpiteitä tulisi tukea mahdollisimman laajasti. *Päätöslauselmassa 2032* (2015) yleiskokous korostaa sitä näkemystä, että yhteiskunnallinen oikeudenmukaisuus on aina kannattavaa. Jäsenmaiden tulisin panostaa tasa-arvoon tapana päästä taloudellisen kriisin yli ja torjua sen vaikutukset heikommassa asemassa oleviin ihmisiin.

Taluskriisi vaikuttaa myös vammaisten oikeuksiin. Euroopassa on yli 80 miljoonaa vammaista henkilöä ja väestön ikääntymisen myötä heidän määränsä todennäköisesti kasvaa. Raportissa *Vammaisten osallistaminen ja tasa-arvon edistäminen* (dok.13650) todetaan, että kansainvälisistä työkaluista huolimatta, vammaisten ihmisoikeudet eivät kaikilta osin toteudu. Vammaisten työntekomahdollisuudet ovat rajalliset säästöistä johtuen. Vammaisiin naisiin ja lapsiin kohdistuva väkivalta on myös suuri huolenaihe.

Ongelmista ei puhuta eivätkä viranomaiset puutu niihin riittävästi.

Päätöslauselmassa 2039 (2015) yleiskokous muistuttaa, että vammaiset tulisi ottaa mukaan heitä koskevaan päätöksentekoon. Lisäksi tulisi ratifioida asianmukaiset kansainväliset sopimukset ja tehdä tiivistä yhteistyötä vammaisia edustavien järjestöjen kanssa. Vammaisasioihin tulee kohdistaa riittävästi resursseja ja laitostamiskulttuuriin puuttua. Vammaisiin henkilöihin kohdistuvaa väkivaltaa tulisi huomioida kansallisesti väkivallan vastaisessa politiikassa.

Yleiskokous kehottaa *suosituksessaan 2064* (2015) ministerikomiteaa arvioimaan 2006–2015 vammaisohjelman toimeenpanoa sekä määrittelemään uusi tiekartta seuraaville vuosille. Siinä tulisi keskittyä vammaisten oikeudelliseen asemaan, arvokkuuteen ja heidän täyspaineiseen sisällyttämiseen yhteiskuntaan. EN:n kehityspankin lainanannossa esteettömyys tulisi olla edellytys rakennus- ja remontointiprojekteissa. Laajojen vammaisille suunnattujen laitosrakennusten rakentamista ei tulisi tukea.

Asenteiden kiristyminen on ollut havaittavissa Euroopassa jo jonkin aikaa. Raportissa *Neorasismin tunnistaminen ja torjunta* (dok.13809) esitetään huoli siitä, että rasismien, muukalaisvihon ja suvaitsemattomuuden kasvu koskettaa erityisesti maahanmuuttajia, muslimeja, juutalaisia ja romaneja. Syiksi mainitaan taluskriisi ja epävakaa tilanne tietyissä Pohjois-Afrikan ja Lähi-idän maissa. Ns. uusrasismi ei niinkään keskity rotuoppiin vaan ihmisryhmien välisiin kulttuurisiin eroihin. Vihapuhe, erityisesti poliittisissa yhteyksissä ja internetissä, on myös huolenaihe. Rasismien vaaroja ei tule aliarvioida ja Euroopan historia tulee pitää mielessä. *Päätöslauselmassa 2069* (2015) yleiskokous kehottaa poliitikkoja tiedostamaan sanavainojensa vaikutuksen yleiseen mielipiteeseen ja välttämään syrjivää, loukkaavaa tai aggressiivista puhetta tietyistä ihmisryhmistä. Rasisminvastaista taistelua on tarpeen käydä useammalla rintamalla. Oikeudellisten instrumenttien lisäksi tarvitaan kulttuurisia ja sosiaalisia keinoja. Jäsenmaiden tulee edistää vuoropuhelua kansalaisyhteiskunnan kanssa, huolehtia lainsäädännön ajantasaisuudesta sekä puuttua tehokkaammin rasismiin ja vihapuheeseen esimerkiksi internetissä.

Maahanmuuttajien tasa-arvoa pohditaan raportissa *Maahanmuuttajadiasporan yhteiskunnalli-*

nen vaikuttaminen (dok.13648). Hyvistä kotouttamistoimenpiteistä huolimatta kaikki jäsenmaat eivät salli maahanmuuttajille oikeutta osallistua vaaleihin. Osallistuminen päätöksentekoon lisää yhteenkuuluvuuden tunnetta sekä molemminpuolista ymmärrystä ja lieventää kielteisiä asenteita. *Päätöslauselmassa 2043* (2015) yleiskokous pyytää jäsenmaita varmistamaan maahanmuuttajille oikeuden äänestää, vahvistamaan diasporan mahdollisuuksia vaikuttaa ja edistää diasporan kansalaisaktivismia. Yleiskokous voisi toimia kanavana diasporan yhteiskuntavaikuttamisen edistäjänä luomalla diasporaa käsittelevän verkoston.

Oikeuden saatavuus on osa laillisuusperiaatetta ja demokraattisen yhteiskunnan perustavanlaatuisen edellytys. Asiaa käsittelevässä raportissa *Tasa-arvo ja syrjimättömyys oikeuden saatavuudessa* (dok.13740) harmitellaan, että käytännön esteet kuten oikeudellisen tiedon puute, luottamuksen puute viranomaisiin ja talouskriisin vaikutus oikeusapuun estävät oikeuden saatavuuden. *Päätöslauselmassa 2054* (2015) yleiskokous pyytää jäsenmaita parantamaan tiedottamista oikeuden saatavuudesta innovatiivisin keinoin sekä panostamaan monikieliseen ja yksinkertaisesti kirjoitettuun materiaaliin. Oikeusavun saatavuus, vaihtoehtoiset riidanratkaisumenetelmät ja kaikkien tasavertainen oikeus oikeuspalveluihin tulisi taata.

Uskonnonvapaus oli esillä kahdessa eri raportissa kertomusvuonna. Niissä todetaan, että uskonnonvapaus on perusoikeus ja yksi demokraattisen yhteiskunnan kulmakivistä. Kaikilla on uskonnostaan riippumatta samat oikeudet uskoa, osoittaa uskoaan tai olla uskomatta. Uskonnonvapauden rajoitukset tulee olla kaikille samat ja valtion tulisi pysyä mahdollisimman puolueettomana ja hyväksyä uskontojen riitit ja piirteet lain sallimissa rajoissa. *Uskonnonvapaus ja yhteiselo demokraattisessa yhteiskunnassa* (dok.13851) nimisen raportin *päätöslauselmassa 2076* (2015) yleiskokous kehottaa jäsenmaita antamaan kaikille uskonnoille oikeuden näkyä yhteiskunnassa. Jäsenmaiden tulee edistää uskonnollisten vähemmistöjen kotouttamista ja ylläpitää rakentavaa vuoropuhelua uskontokuntien välillä.

Uskonto, sen kaikissa muodoissa, voi kuitenkin olla sekä yhdistävä että tuhoava voima. Raportissa *Suvaitsemattomuuden ja syrjinnän torjuminen Euroopassa erityisesti kristittyjen osalta* (dok.13660) ilmaistaan huoli siitä, että kristittyihin kohdistu-

vaa vihamielisyyttä ja väkivaltaa sekä kristittyjen uskonnonharjoittamispaikkoihin kohdistuvaa vandalismia ei riittävästi huomioida ja tuomita. *Päätöslauselmassa 2036* (2015) yleiskokous kehottaa jäsenmaita edistämään suvaitsevaa yhteiseloä eri uskontokuntien välillä unohtamatta yksilön oikeutta olla kuulumatta mihinkään uskontokuntaan. Uskonnollista vakaumusta tulisi suojella työpaikoilla ja opiskelun yhteydessä. Kouluissa tulisi olla avoin ilmapiiri uskonnoille. Kaikenlainen vihapuhe ja väkivalta on tuomittava. Rituaalit, kuten poikien ympärileikkaukset tulee toteuttaa vain asianmukaisin keinoin. *Suosituksessa 2080* (2015) ministerikomitea saa kehotuksen luoda keskustelualustan uskontojenväliselle vuoropuhelulle.

Istanbulin sopimus astui Suomen osalta voimaan 1.8.2015. Sopimus antaa parlamenteille tärkeän roolin naisiin kohdistuvaa väkivaltaa kitkevän lainsäädännön täytäntöönpanon valvonnassa. Raportissa *Parhaiden käytäntöjen edistäminen naisiin kohdistuvan väkivallan torjumisessa* (dok.13914) tutkitaan sopimuksen ratifioineiden maiden parhaita käytäntöjä väkivallan estämiseksi, uhrien suojelemiseksi, rikollisten rankaisemiseksi ja tilastoinnin kehittämiseksi. Esimerkeillä halutaan edistää sitä, että edustajat huomaavat oman maansa lakien päivittämistarpeet. *Päätöslauselmassa 2084* (2015) yleiskokous kehottaa jäsenmaita panostamaan sopimuksen tehokkaaseen täytäntöönpanoon, tutustumaan maiden parhaisiin käytäntöihin ja tekemään yhteistyötä kansalaisjärjestöjen kanssa. Lisäksi tulisi tukea tutkimusta ja tilastointia sekä varmistaa riittävä rahoitus naisiin kohdistuvan väkivallan kitkemiseksi.

Vanhempien tasa-arvosta keskustellaan raportissa *Tasa-arvo ja vanhempien jaettu vastuu: isien rooli* (dok.13870). Raportissa tuodaan esille ajatus vanhempien jaetusta vastuusta, jolla tarkoitetaan sitä, että molemmilla vanhemmilla on oikeuksia, vastuuta ja velvollisuuksia lapsiaan kohtaan. Joissakin maissa kuitenkin rajoitetaan isän oikeuksia. Yleiskokous pitää jaettua vastuuta ja vuoroasumista tasa-arvoisena ratkaisuna ja lapsen edun mukaisena erotilanteissa. *Päätöslauselman 2079* (2015) mukaan jäsenmaiden tulisi ratifoida aihetta koskevat yleissopimukset sekä varmistaa tasavertaisuuden toteutuminen lainsäädännössä. Lapsella pitää olla oikeus tulla kuulluksi.

Myös HLBT-kysymykset olivat esillä kertomusvuonna. Raportissa *Transsukupuolisten ih-*

misten syrjintä Euroopassa (dok.13742) todetaan, että transihmisiä syrjitään Euroopassa esim. työllistymisen, asumisen ja terveyspalveluiden osalta. He kohtaavat kiusaamista sekä fyysistä ja henkistä väkivaltaa. Ongelmia esiintyy myös sukupuoli-identiteetin tunnustamisessa sillä useat maat (ml. Suomi) edellyttävät sterilisaatiota ja avioeroa ehtona tunnustamiselle. Myönteistäkin kehitystä on tapahtunut: syrjintä sukupuoli-identiteetin perusteella on kielletty useassa EN:n jäsenmaassa, ja Malta on jopa sisällyttänyt kiellon perustuslakiinsa. Joissain jäsenmaissa on hyväksytty tai on valmisteilla lainsäädäntöä, jonka perusteella sukupuolen tunnustaminen perustuisi omaan ilmoitukseen, eikä hakijaa velvoiteta käymään läpi monimutkaisia ja nöyryyttäviä prosesseja. Yleiskokous kehottaa päätöslauselmassaan 2048 (2015) jäsenmaita yksiselitteisesti kieltämään sukupuoli-identiteettiin perustuva syrjintä ja suojelemaan transsukupuolisia viharikoslainsäädännöllä. Jäsenmaita kannustetaan myös kehittämään sukupuolen tunnistamiseen liittyviä prosesseja, transsukupuolisten terveydenhuoltoa sekä nostamaan yleistä tietoisuutta transihmisten haasteista ja tarpeista.

3.7 Lapset ja hyvinvointi

Eurooppalainen sosiaalinen malli juontaa juurensa maailmansotien jälkeisestä tahdosta rakentaa perusarvoihin, sosiaaliseen solidaarisuuteen, poliittiseen vapauteen ja inhimillisiin arvoihin perustuva yhteiskunta. Malli on vaikuttanut huomattavasti Euroopan taloudelliseen menestykseen ja ihmisten hyvinvointiin. Globalisaatioon, teknologiaan ja demografiaan liittyvä kehitys sekä nykyinen talouskriisi luovat kuitenkin haasteita, joita pohditaan raportissa *Kohti uutta Eurooppalaista sosiaalista mallia* (dok.13795). Yleiskokous on huolissaan kasvavasta sosiaalisesta ja taloudellisesta epätasa-arvosta, korruptiosta, veronkierrosta ja petoksista, jotka ovat uhka sosiaaliseen yhtenäisyydelle ja poliittiselle vakaudelle useassa maassa. *Päätöslauselmassaan 2068* (2015) yleiskokous kehottaa jäsenmaita mm. huolehtimaan tasavertaisesta pääsystä työmarkkinoille, kehittämään strategioita lapsiköyhyyttä vastaan sekä kehittämään koulutuspolitiikkaa niin, että kaikilla on lapsesta asti samat mahdollisuudet. Lisäksi kehoitetaan mm. torjumaan verosuun-

nitelua, parantamaan sosiaaliturvan kestävyyttä kohdentamalla sosiaalietuudet tarkemmin sekä modernisoimaan julkisia palveluita uudella digitaalilla tekniikalla.

Venäjän EN-valtuuskunnan aloitteesta laadittu raportti *Sosiaalipalvelut Euroopassa: lasten huostaanottoa koskeva lainsäädäntö ja käytännöt* (dok.13730) käsittelee lasten huostaanottoja koko Euroopassa. Siihen kerättiin tietoja lähes 30 jäsenmaasta ja tutustuttiin Suomen, Ison-Britannian ja Romanian tilanteisiin. (vrt. vuoden 2013 kertomus, s. 12). Tilastoinnissa on suuria maiden välisiä eroja, mutta huostaanottoja näyttää olevan eniten Suomessa, Ranskassa, Saksassa, Unkarissa, Liettuassa, Puolassa, Portugalissa, Romaniassa ja Venäjällä. Raportissa Suomi mainitaan kolme kertaa: huostaan otetuista lapsista vain pieni osa sijoitetaan sukulaisperheisiin, biologisten vanhempien etnisyyttä, kansalaisuutta ja tulotasoa ei tilastoida riittävän tarkasti ja sosiaaliviranomaisen resurssit ovat riittämättömät. Samat huomiot koskevat myös useita muita jäsenmaita. Suomessa maahanmuuttajaperheet eivät ole sosiaaliviranomaisen silmätikkuna. Huostaanottoja tehdään suhteessa enemmän perheistä, joiden sosioekonominen asema on heikko tai joissa on vain yksi vanhempi.

Päätöslauselmassaan 2049 (2015) yleiskokous kehottaa jäsenmaita ratifioimaan erityisesti yleissopimukset lasten adoptiosta ja oikeuksista. Lapsen etu tulee olla etusijalla lainsäädännössä ja käytännössä. Lisäksi tulee huolehtia huostaanottoasioiden parissa työskentelevien ammattilaisten riittävästä koulutuksesta ja välttää viimeiseen asti lapsen siteiden katkaisemista alkuperäisiin vanhempiin. Tilastoinnissa tulisi ottaa huomioon esimerkiksi etninen ja uskonnollinen tausta. Kiireellisiä tapauksia lukuun ottamatta huostaanotto päätös tulisi perustua tuomioistuimen määräykseen. *Suosituksessaan 2068* (2015) yleiskokous pyytää ministerikomiteaa lisäämään lapsen oikeuksien kunnioittaminen huostaanoton yhteydessä EN:n lapsen oikeuksia koskevaan strategiaan 2016–2019. Lisäksi tulisi laatia jäsenmaille YK:n lasten oikeuksia koskevaan sopimukseen ja YK:n päätöslauselmaan 2010 perustuvat ohjeet lasten huostaanotosta.

YK:n lapsen oikeuksia käsittelevä sopimus on lähtökohtana EN:n jäsenmaiden lasten oikeuksia koskevassa lainsäädännössä. Uudet haasteet, ku-

ten tietotekniikan kehitys ja talousleikkaukset uhaavat kuitenkin haavoittuvassa asemassa olevia lapsia. Raportissa *Lasten oikeuksien sisällyttäminen perustuslakiin osana lastenpolitiikkaa* (dok.13787) todetaan, että jäsenmaiden tulisi varmistaa lainsäädäntönsä ajantasaisuus, jotta lasten oikeuksien toteutuminen on tehokasta ja lapsen edun mukaista. *Päätöslauselmassa 2056* (2015) yleiskokous kehottaa jäsenmaita analysoimaan nykytilannetta ja ryhtymään toimenpiteisiin lasten oikeuksien suojelemiseksi kaikissa tilanteissa ja olosuhteissa.

Kertomusvuonna käsiteltiin myös raportti *Kattavan hoidon varmistaminen tarkkaavaisuushäiriöstä kärsiville lapsille* (dok.13712), jossa todetaan että adhd:n hoitaminen lääkkeillä on lisääntynyt huomattavasti viimeisen vuosikymmenen aikana. Samalla vaihtoehdot menetelmät ovat jääneet vähemmälle huomiolle. Adhd:n edellyttämät käyttäytymiseen ja opetukseen liittyvät interventiot ovat kuitenkin lisääntymässä. *Päätöslauselmassa 2042* (2015) yleiskokous kehottaa jäsenmaita puuttumaan virhediagnooseihin johtaviin riskitekijöihin, varmistamaan hoitohenkilökunnan riittävä koulutus sekä noudattamaan diagnosoinnissa kansallisia ja kansainvälisiä ohjeita. Lääkitystä tulisi käyttää viimesijaisena keinona ja aina yhdessä muiden toimenpiteiden kanssa. Adhd:n ja siihen liittyvien ympäristötekijöiden yhteys tulee tutkia ja varhaisen puuttumisen malleihin panostaa. Tietoa adhd:sta tulisi lisätä opettajien ja vanhempien keskuudessa.

Raportissa *Yleinen terveys ja lääketeollisuuden intressit: miten taata yleisen terveyden ensisijaisuus* (dok.13869) todetaan, että lääketeollisuus on merkittävä toimija yleisen terveyden edistämisessä mutta samalla se on myös maailman tuottavimpia aloja. Lääketeollisuuden ja hoitohenkilökunnan yhteydenpidossa syntyvien eturistiriitojen estämiseksi jäsenmaiden tulisi *päätöslauselman 2071* (2015) mukaan laatia yrityksille selkeät ohjeet, vaatia prosessien avoimuutta ja edellyttää, että osa markkinointibudjetista menee julkiseen lääketutkimusrahaan. WHO:n tulisi etsiä vaihtoehtoja patenteille. Ei merkkimellä myytävien lääkkeiden markkinoillepääsyä ei saa estää.

3.8 Urheilu ja kulttuuri

Opiskelijoiden liikkuvuus (dok.13715) on yksi ns. Bolognan prosessin ydintavoitteista. Se on kehittänyt työvoiman ammattitaitoa ja parantanut kykyä yhteistoimintaan globalisaatiossa. Yleiskokous peräänkuuluttaa *päätöslauselmassaan 2044* (2015) jäsenmailta toimia tiedon puutteen, tutkintojen tunnustamiseen liittyvien pelkojen, pitkien byrokraattisten prosessien ja rahoitukseen liittyvien ongelmien poistamiseksi. *Suosituksessaan 2066* (2015) yleiskokous pyytää ministerikomiteaa laatimaan ohjeet ja tunnustamaan toimenpiteet, joilla poistetaan opiskelijoiden liikkuvuutta rajoittavat esteet erityisesti liittyen viisumeihin, sosiaaliturvaan, asumiseen ja työlupuihin. Opiskelijoiden liikkuvuuteen liittyviä hallinnollisia prosesseja tulisi harmonisoida ja parhaita käytäntöjä jakaa. Tulisi myös harkita asiaa koskevan yleissopimuksen muuttamista sekä edistää tietoa levittävien keskusten ja verkostojen toimintaa.

Jalkapallon hallintojärjestelmän uudistaminen (dok.13738) on aiheena raportissa, jossa todetaan korruption vaarantavan urheilun koulutuksellista ja sosiaalista merkitystä. Jalkapallon maailmanlaajuisen suosion myötä sen taustalla toimivilla kansainvälisillä järjestöillä on erityinen vastuu hoitaa toimintaansa demokraattisten arvojen mukaisesti. Urheilujärjestöjen pitää pystyä toimimaan itsenäisesti, mutta autonomia ei saa olla rikollisen toiminnan mahdollistaja. *Päätöslauselmassaan 2053* (2015) yleiskokous suosittaa, että FIFA avaa uuden prosessin jalkapallon 2022 MM-kisojen myöntämiseksi, koska aiempan prosessiin, jossa kisat myönnettiin Qatarille, liittyy mitä ilmeisimmin korruptiota. Yleiskokous pyytää EN:n jäsenmaita luomaan oikeudellisen kehysten, joka kannustaa urheilujärjestöjä torjumaan korruption.

Dopingin vaikutukset urheilun etiikkaan ja maineeseen huolettavat raportissa *Dopinginvastaisen strategian uudelleenarviointi* (dok.13852). Lisäksi dopingilla on vakavia julkisterveydellisiä seurauksia ja yhteyksiä järjestäytyneeseen rikollisuuteen. *Päätöslauselmassa 2080* (2015) yleiskokous peräänkuuluttaa yhteistä panosta etenkin ennaltaehkäisytoimenpiteissä ja nuorten tietoisuuden lisäämisessä. Dopingin torjumiseksi tarvitaan myös yhteisiä sääntöjä ja rangaistusmenetelmiä.

Tiedonvaihtoa tulee vahvistaa ja valistuskampanjoita järjestää ruohonjuuritasolla.

Yleiskokous hyväksyi marraskuussa *lausunnon* 290 (2015) koskien ministerikomitean *luonnosta Euroopan neuvoston yleissopimukseksi yhtenäisestä lähestymistavasta turvaan, turvallisuuteen ja palveluun jalkapallo-otteluissa ja muissa urheilutapahtumissa* (dok.13913). Lausunnossa todetaan, että monitahoinen ja yhtenäinen lähestymistapa on paras tapa torjua väkivaltaa urheilutapahtumissa ja niiden ulkopuolella. Sopimusluonnos ottaa hyvin huomioon kansalliset erityispiirteet ja urheilun autonomian. Yleiskokous tukee yhteisen säännösten laatimista ja väkivallan torjuntamekanismin perustamista. Sopimustekstiin tulisi kuitenkin lisätä tietoihin perustuvaa riskianalyysää sekä viittaukset terrorismiin liittyvistä uhista urheilutapahtumien yhteydessä.

Raportissa *Kulttuuriperintö kriisitilanteissa ja kriisien jälkeisissä tilanteissa* (dok.13758) todetaan, että kulttuurikohteiden tahallisesta tuhoamisesta on tullut valitettava osa nykyisiä konflikteja. Tavoitteena on yleensä eliminoida vastustajaa tämän kulttuuria myöten. Yleiskokous pitää toimintaa ihmisoikeuksien vastaisena, ja kehottaa *päätöslauselmassa* 2057 (2015) jäsenmaita allekirjoittamaan kulttuuriperinnön suojelemista koskevat kansainväliset sopimukset ja toimimaan niiden mukaisesti. Tuhottujen kohteiden jälleenrakentaminen voi olla myös sovinnontekokeino. *Suosituksessa* 2071 (2015) ministerikomitea saa kehotuksen laatia ohjeet kulttuuriperinnön suojelemisesta konfliktitilanteissa yhdessä asiaa käsittelevien YK- ja EU-toimielinten kanssa.

Jäsenvelvoitteiden seuranta

4.1 Yleistä

Jäsenyys Euroopan neuvostossa on ehdollinen. Liittyessään järjestöön uusi jäsenmaa sitoutuu ratifioimaan Euroopan ihmisoikeussopimuksen ja noudattamaan sopimuksessa ja EN:n peruskirjassa mainittuja arvoja ja periaatteita. Vuoden 1990 jälkeen EN:n jäsenmäärä on kasvanut 24:stä nykyiseen 47:ään. Järjestö edellyttää, että jäsenet jatkavat sovittuja demokratia uudistuksia jäsenvelvoitteidensa täyttämiseksi. Yleiskokouksen lausunnossa, jossa maan hyväksymistä jäseneksi suositellaan EN:n ministerikomitealle, on lueteltu sovitut kehittämiskohteet (uudistusten tiekartta). Näiden uudistusten seurantaan ja niiden tukemiseksi yleiskokous kehitti 1990-luvulla oman parlamentaarisen seurantamekanismin (monitoroinnin).

Euroopan maista ainoastaan Valko-Venäjä ja Kosovo eivät ole jäseniä.

Yleiskokouksen seuranta tapahtuu yleiskokouksen jäsenvelvoitteiden ja -sitoumusten seurantakomitean (monitorointikomitea) toimesta. Komitea työskentelee suljetuin ovin yhdessä kohdemaan kanssa sekä kuullen myös ministerikomiteaa ja EN:n muiden valvontamekanismien työtä (Venetsian toimikunta, CPT, ECRI jne.). Jäsenet komiteassa ovat yleiskokouksen poliittisten ryhmien nimeämiä. Suomesta komitean työskentelyyn ovat osallistuneet valtuuskunnan puheenjohtaja *Maria Guzenina* (sd) ja *Sirkka-Liisa Anttila* (kesk) sekä alkuvuonna *Kimmo Sasi* (kok).

Vaalien tarkkailu on myös osa monitorointia. Yleiskokous on kertomusvuonna lähettänyt valtuuskuntia seuraamaan parlamenttivaaleja Turkissa, Kirgisiassa ja Azerbaidžanissa sekä presidentinvaaleja Valko-Venäjällä.

Monitorointikomitean seurannassa oli kertomusvuonna yhdeksän maata (Albania, Armenia, Azerbaidžan, Bosnia-Hertsegovina, Georgia, Moldova, Serbia, Ukraina, Venäjä) ja jälkiseurannassa (post-monitorointi) neljä (Bulgaria, Make-

donia, Montenegro, Turkki). Komitea on käsitellyt kaikkia näitä maita koskevia raportteja, mutta ainoastaan osa raporteista on viety täysistuntoon.

Kerran vuodessa yleiskokous keskustelee monitoroinnista yleisellä tasolla. Raportissa *Yleiskokouksen jäsenvelvoitteiden seurantakomitean edistyminen ajanjaksolla lokakuu 2014-elokuu 2015* (dok.13868) ja siihen liittyvässä *päätöslauselmassa 2078* (2015) monitoroinnissa olevat maat saavat kiitosta edistysaskeleistaan, mutta vakavia rakenteellisia ongelmia esiintyy edelleen kaikissa maissa. Seurannassa olevia maita kehoitetaan panostamaan ehdotettuihin uudistuksiin. Päätöslauselmassa on lueteltu räikeimmät puutteet ja heikkoudet monitoroinnin kaikissa kohdemaisissa. Venäjän toiminta Ukrainassa, Abhasiassa ja Etelä-Osetiassa tuomitaan ja harmitellaan Venäjän päätöstä lopettaa vuoropuhelu yleiskokouksen kanssa sen jälkeen, kun maan äänestys-oikeus jäädettiin. Ukrainan rakenteellisten uudistusten täytäntöönpanon hitaus saa moitteita. Jäsenvelvoitteiden seuranta on tärkeää ja päätös seurata myös monitoroinnin ulkopuolella olevien maiden tilannetta saa kiitosta. Raportti sisältää siksi myös väliaikaisraportit Andorran, Belgian, Kroatian ja Kyproksen osalta. Esitys Ranskan asettamiseksi monitoroinnin kohteeksi hylättiin. Monitorointikomitean uusi alakomitea seuraa jäätyneiden konfliktien tilannetta.

4.2 Azerbaidžan

Azerbaidžan on ollut yleiskokouksen monitorointikomitean työlliställä aina maan liittymisvuodesta 2001 lähtien. Vuonna 2013 hyväksytyssä *päätöslauselmassa 1917* (2013) yleiskokous ilmaisi vakavan huolensa maan demokratian tilasta ja esitti konkreettisia toimenpiteitä perusoikeuksien turvaamiseksi kaikilla demokratian kannalta keskeisillä alueilla, kuten oikeuslaitoksen riippumattomuus, korruption ja järjestäytyneen rikollisuuden torjunta, poliittisten vankien vapauttaminen,

vankien kohtelu ja kidutusepäilyjen selvittäminen, sekä vaalilainsäädäntö, opposition asema ja sen vuoropuhelu hallituksen kanssa.

Uusimmassa raportissa *Demokraattisten instituutioiden toiminnasta Azerbaidžanissa* (dok.13801) tarkastellaan vaalilainsäädäntöä, oikeusjärjestelmän toimivuutta (tuomareiden ja syyttäjien nimittäminen) sekä sanan- ja yhdistysvapauden toteutumista. Yleiskokous korostaa, että aito demokratia edellyttää oikeusvaltioperiaatteen kunnioittamista, vallan kolmijaon toteutumista, aidosti vapaita vaaleja, vapaan median turvaamista ja toimivaa kansalaisyhteiskuntaa. Azerbaidžan suhtautuu yhä kriittisemmin kansainväliseen arvosteluun ja kieltää poliittisten vankien olemassaolon.

Päätöslauselmassa 2062 (2015) yleiskokous toistaa yleisen kantansa demokratian tilasta maassa. Azerbaidžanin viranomaisia kehoitetaan mm. lopettamaan ihmisoikeuspuolustajien systemaattinen sortaminen, turvaamaan tuomioistuinten ja tuomarien riippumattomuus, lopettamaan toimittajien työhön kohdistuva häirintä, vapauttamaan poliittiset vangit sekä perumaan päätös Etyjin Bakun toimiston sulkemisesta. Maata kehoitetaan myös panemaan toimeen Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen päätökset ja Venetsian toimikunnan suositukset ennen marraskuussa 2015 pidettäviä parlamenttivaaleja.

Osana jäsenvelvoitteiden seurantaan yleiskokous lähetti valtuuskunnan seuraamaan Azerbaidžanin parlamenttivaaleja marraskuussa 2015. Päätöstä edelsi vilkas keskustelu myös muissa kansainvälisissä järjestöissä, joiden kanssa vaalitarkkailut pääsääntöisesti toteutetaan yhteistyössä. Odih, Etyjin parlamentaarinen yleiskokous ja Euroopan parlamentti eivät kuitenkaan tarkkailleet vaaleja Azerbaidžanin asettamien rajoitusten johdosta. EN:n yleiskokous pahoitteli Etyjin päätöstä, mutta päätti toteuttaa tarkkailun, sillä vaalit ovat oleellinen osa maan jäsenysvelvoitteiden täyttymisen seurantaan. IVY-valtuuskuntaa johti Leonid Slutsky (Venäjä). Azerbaidžan oli lisäksi lähettänyt kutsuja suoraan kansallisiin parlamentteihin.

Parlamenttivaalit pidettiin 1.11.2015 ja yleiskokous lähetti 28-henkisen valtuuskunnan tarkkailemaan vaaleja. Suomen EN-valtuuskunnan puheenjohtaja *Maria Guzenina* (sd) tarkkaili vaaleja pääkaupungissa Bakussa.

Yhdeksän miljoonan asukkaan maan vaaleihin osallistui viisitoista puoluetta ja 767 ehdokasta. Merkittävimmät oppositiopuolueet boikotoivat vaaleja, sillä heidän mielestään ei ollut edellytyksiä käydä vapaita ja rehellisiä vaaleja. Kansainvälisessä lehdistössä oli varsin vähän tietoa vaaleista ennen vaalipäivää. Esimerkiksi Reutersin ja Yleisradion toimittajien akkreditoitua ei koskaan hyväksytty. Syyksi väitettiin tekniset ongelmat.

Presidentti Ilham Alijevin Uusi Azerbaidžan-puolue sai vaaleissa 70 paikkaa 125-paikkaisessa parlamentissa. Kaksitoista paikkaa jakautui 11 hallitusta tukevan pienpuolueen kesken ja riippumattomat edustajat saivat 43 paikkaa. Niistä suurin osaa tukee hallituksen politiikkaa. Äänestysprosentti oli 55,7.

Valtuuskunnan raportin mukaan vaalit sujuivat rauhallisesti ja vaalilakia kunnioitettiin pääosin kansainvälisten standardien mukaisesti. Vaalien tekninen toteutus sujui sääntöjen mukaisesti, eikä vakavia väärinkäytöksiä tullut ilmi. Raportissa todetaan, että Azerbaidžanin vaalit olivat suuri askel kohti vapaita ja demokraattisia vaaleja. Kansalaisten tahto toteutui. Yleisen ihmisoikeustilanteen huonontuminen kuitenkin huolettaa tarkkailijoita. Useita ihmisoikeuspuolustajia ja kansalaisjärjestöjen edustajia on vangittuina. Vaalitarkkailijat kehottivat jatkamaan uudistuksia ja huomioimaan siinä mm. EN:n ihmisoikeusvaltuutetun, Venetsian toimikunnan ja yleiskokouksen suositukset.

Yleiskokouksen vaalitarkkailijoiden raportti ei ollut yksimielinen. Valtuuskunnan neljä sosialistiryhmän jäsentä (Finckh-Kramer/Saksa, McNamara/Irlanti, Schwabe/Saksa, Attila Mesterhazy/Unkari) jättivät heti 1.11.2015 eriävän mielipiteen, jossa he toistavat aikaisemmin esitetyt kriittiset arviot demokratian ja ihmisoikeuksien tilasta maassa. Heidän mielestään ihmisoikeustilanne oli heikentynyt ennen vaaleja, kansalaisjärjestöjen ja median toimintamahdollisuuksia on rajoitettu ja Venetsian toimikunnan suosituksia vaalilainsäädännön uudistamiseksi ei ole huomioitu. Yleiskokouksen vasemmistoryhmän jäsenet Kavvadia (Kreikka) ja Jónasson (Islanti) julkistivat myös oman kriittisen lausuntonsa 2.11.2015. He eivät yhdy päätelmään, jonka mukaan vaalit vastasivat EN:n vaalistanardeja vapaita ja demokraattisista vaaleista.

Opposition ja kansalaisyhteiskunnan arvio vaaleista ei myöskään ollut myönteinen. Opposition koki, ettei sille sallittu aitoa mahdollisuutta pärjätä vaaleissa. Opposition mahdollisuuksia kampanjoida rajoitettiin asettamalla maksuja televisioesiintymisiin. Presidenttiin kriittisesti suhtautuvia toimittajia ja vastustajia vangittiin. Viikkoa ennen vaaleja presidentti Alijev erotti maan turvallisuusministerin kertomatta siihen syytä.

4.3 Monaco

Monacon myöhäisellä liittymisellä Euroopan neuvostoon (2004) on selityksensä maan ainutlaatuisessa perustuslaillisessa rakenteessa ja läheisessä suhteessa Ranskaan. EN edellytti Monacolta muutoksia perustuslakiin sekä muuhun lainsäädäntöön ja hallintokäytäntöön. Monitorointikomitea on seurannut uudistusten etenemistä liittymisestä lähtien. Vuonna 2009 Monaco siirtyi nk. jälkimonitorointiin, joka toteutetaan sisäisesti komiteassa, eikä sitä käsitellä täysistuntokeskustelussa.

Uusimmassa *raportissa* (dok.13739) käydään läpi tehtyjä uudistuksia ja todetaan mm., että parlamentin asemaa on vahvistettu, muutoksia on tehty puolue- ja puoluerahoituslakiin sekä rikoslakiin ja rikosprosessiin. Vuonna 2013 järjestetyt parlamenttivaalit sujuivat hyvin. *Päätöslauselmassa 2052* (2015) yleiskokous kehottaa Monacoa jatamaan uudistuksia monilla aloilla mm. Euroopan ihmisoikeussopimuksen 1. ja 9. lisäpöytäkirjan sekä sosiaalisen peruskirjan ratifioimiseksi, mutta päättää lopettaa jälkimonitoroinnin. Lainsäädännöllistä ja institutionaalista kehitystä seurataan jatkossakin.

4.4 Montenegro

Montenegro liittyi Euroopan neuvostoon toukuussa 2007. Monitorointikomitea toteaa tuoreimmassa raportissaan *Jäsenvelvoitteiden ja -sitoumusten täytäntöönpano Montenegrossa* (dok.13665), että maa on jatkanut johdonmukaisesti lainsäädäntöuudistusten eteenpäin viemistä. Raportin laativat *Kimmo Sasi* (kok) ja Nursuna Memeçan (Turkki).

Montenegron tavoitteena on EU-jäsenyys. EN:n ministerikomitea päätti alkuvuonna 2014 lopettaa ylimääräisen stock taking -seurannan edellyttäen, että meneillään olevia uudistuksia

jatketaan erityisesti perustuslain ja oikeusjärjestelmän osalta (tuomarit, korkein oikeus ja syyttäjäviranomaiset). Vaalilainsäädännön tarkistamista on kuitenkin jatkettava kuten myös toimenpiteitä vaalijärjestelmän uskottavuuden parantamiseksi. Korruption ja järjestäytyneen rikollisuuden torjuntaa on tehostettava. Vähemmistöjen oikeudet ja riippumattoman median toimintaedellytykset on turvattava.

Päätöslauselmassa 2030 (2015) todetaan, että ihmisoikeus-, demokratia- ja oikeusvaltiokehitys on ollut myönteistä ja sisäinen vuoropuhelu eri osapuolten kesken vahvistunut. Nämä kehitysaskeleet ovat puolestaan parantaneet alueen vakautta. Maa on pystynyt edistämään mm. pakolaisten ja sisäisten evakkojen oloja sekä vähentämään erityisryhmien syrjintää lainsäädännöllisin muutoksin. Montenegrossa on Jugoslavian hajoamisen jäljiltä yhä muutamia tuhansia kansalaisuudettomia pakolaisia Kosovosta, Bosnia-Hertsegovinasta ja Kroatiaista. Uusi korruption keskittyvä erityisyysyttäjä ja vuonna 2016 aloittava keskusvirasto vahvistavat korruption vastaista taistelua. Yleiskokous lopettaa varsinaisen monitoroinnin, mutta edellyttää vuoden 2017 loppuun mennessä parannuksia oikeuslaitoksen toimivuudessa, korruption kitkemisessä ja sananvapaudessa sekä muutoksia vaalilainsäädäntöön erityisesti EU-jäsenyysneuvottelujen etenemisen turvaamiseksi.

4.5 Turkki

Turkki liittyi Euroopan neuvostoon vuonna 1950 vajaa kuusi kuukautta järjestön perustamisen jälkeen. Maan asema järjestössä vahvistui kertomusvuonna entisestään. EN:n toimintaa rahoitetaan jäsenmaksuilla, jonka suuruus perustuu mm. asukaslukuun, BKT:hen ym. Turkki ilmoitti ministerikomiteassa halukkuudestaan nousta EN:n suurimpien rahoittajamaiden joukkoon vuoden 2016 alusta alkaen. Ministerikomitean arvion mukaan Turkin korotettu maksuosuus tarkoittaa, että muiden jäsenvaltioiden maksut pysyvät nykytasolla.

Vuoden alussa Turkki teki kuuden muun jäsenmaan edustajien tukemana aloitteen (dok.13782) maan parlamentaarisen yleiskokouksen valtuuskunnan paikkamäärän kasvattamiseksi sekä turkin kielen muuttamisesta työkieleksi. Viimeksi

mainittu uudistus edellyttäisi muutosta yleiskokouksen menettelytapasääntöjen 28.3. artiklaan.

Päättölauselman 2058 (2015) mukaisesti Turkin väkiluvun kasvun seurauksena (77 milj.) maasta tulee vuonna 2016 EN:n kuudes suuri rahoittajamaa Venäjän, Ranskan, Saksan, Ison-Britannian ja Italian rinnalla. Turkin yleiskokouksen valtuuskunnan jäsenmäärä nousee 12:sta 18:aan ja edustus yleiskokouksen komiteoissa nousee. *Suosituksessa 2072* (2015) yleiskokous tukee turkin kielen muuttamista työkieleksi edellyttäen, että ministerikomitea myöntää yleiskokoukselle tarvittavat lisämäärärahat.

Turkissa järjestettiin kertomusvuonna parlamenttivaalit kahdesti; säännönmukaiset vaalit 7.6.2015 ja ennenaikaiset vaalit 1.11.2015. Sekä EN:n ja Etyjin yleiskokoukset että Odihrlähtevät vaalitarkkailijoita molempiin vaaleihin.

Vaalitarkkailijoiden mukaan kesäkuun vaalien järjestelyt olivat pääosin ammattimaiset vaikka raportin mukaan vaalitarkkailijoiden työtä rajoitettiin joissain tapauksissa. Äänestäjälästä toimitettiin asianmukaisesti ja ensimmäistä kertaa ulkomailla äänestäminen oli mahdollista. Kuitenkin annettujen äänten määrä saattoi poiketa ilmoitetusta. Vaikka käydyissä vaaleissa nämä tarkkailijaryhmät sallittiin, pitäisi niiden asema vielä taata lailla.

Turkin parlamentin 550 jäsentä valitaan neljäksi vuodeksi. Ehdokkaita oli 20 puolueen listoilta sekä sitoutumattomista 85 vaalipiirissä. Vaalipiirien koko ja valittavien edustajien määrät ovat sen verran epäsuhtaiset, että äänten yhtäläinen painoarvo ei toteudu. Tähän sekä poliittiseen monimuotoisuuteen vaikuttaa etenkin puolueille asetettu maailman korkein kymmenen prosentin äänikynnys.

Vaaleissa kunnioitettiin pääsääntöisesti perusvapauksia mutta joitain vakavia Etyjin periaatteiden vastaisia puutteita ilmeni mm. median, sanan- ja kokoontumisvapauden, vaalirahoituksen ja hallinnon läpinäkyvyyden osalta. Kampanjan aikana sattui myös muutamia kuolemaan johtaneita väkivaltaisuuksia. Polarisaatio ja retorinen vastakkaisuus AKP-puolueen ja muiden välillä oli vahvaa ja äänestäjille oli tarjolla poliittisia vaihtoehtoja, joskin puoluejohtajien väittelyt puuttuivat. Yksittäisiä oppositiopuolueiden koontumisia rajoitettiin tai peruttiin korvaamalla

nämä presidentin tai pääministerin tilaisuuksilla. Istuva presidentti Recep Tayyip Erdoğan - jolta laki vaatii puolueettomuutta - osallistui huomattavaan määrään julkisia tilaisuuksia, joissa kampanjoitiin ja kritisoitiin oppositiota. Presidentti ja AKP saivat suurimman osan huomiosta periaatteessa monipuolisessa mediassa, etenkin julkisella TRT1-kanavalla. Valtapuoluetta kritisoineita medioita painostettiin sananvapauden ollessa muutenkin rajoitettuna presidentin loukkaamisen kriminalisoivan lain myötä. Lisäksi puolueilta on kielletty mm. ei-sekularististen, separatististen ja vähemmistöjen olemassaoloa puolustavien ideologioiden edistäminen.

Perustuslakituomioistuin vastaanotti valituksia mm. vaalilautakunnan toiminnasta sekä etenkin presidentin saamista laajasta medianäkyvyydestä ja tämän puuttumisesta vaalikampanjaan. Valitukset ovat kuitenkin jääneet käsittelemättä. Tarkkailijoiden mukaan perustuslain äänestämistä ja hyväksymistä koskevat rajoitukset tulisi poistaa ja keskusvaalilautakunnan päätösten valvontaa ja maassa vallitsevaa valitusmenettelyä parantaa.

Kesäkuun 2015 vaaleissa presidentti Erdoğanin tukema valtuoluue AKP sai eniten ääniä (40,9 %), mutta ei onnistunut saamaan enemmistöä parlamenttiin. Kemalistinen CHP puolestaan keräsi 25 % äänistä, kansallismielinen MHP 16 % ja kurdimyönteinen HDP 13,1 %. AKP:n äänimäärä ei riittänyt yksipuoluehallitukseen ja hallituksen muodostaminen tuotti ongelmia. Useiden epäonnistuneiden koalitiohallitusneuvotteluiden päätteeksi Erdoğan päätti 1.11.2015 pidettävien uusintavaalien järjestämisestä.

Uusintavaalien tulos yllätti kun AKP, huonoista ennakoasetelmista ja mielipidemittauksista huolimatta, sai lähes 50 % kaikista äänistä ja 317 paikkaa parlamentissa. Valtapuolue pystyi näin ollen perustamaan yksipuoluehallituksen ja jatkamaan vuodesta 2002 toteuttamaansa linjaa. Kesäkuun vaaleissa menestynyt kurdimyönteinen HDP menetti uusintavaaleissa noin miljoona ääntä AKP:lle, mutta ylitti 10 % äänikynnyksen ja sai 59 paikkaa parlamentissa. Syy tulokseen uskotaan olevan Turkin viranomaisten ja kurdien PKK-puolueen väliset kiihtyneet taistelut Kaakkois-Turkissa. Vaaleissa toiseksi tullut kemalistinen CHP sai 134 paikkaa ja neljänneksi sijoittui kansallismielinen MHP 40 paikalla.

Vaikka vaalit sujuivat pääosin rauhallisesti, niitä varjostivat erityisesti Kaakkois-Turkin lisääntyneet levottomuudet ja väkivaltaisuuudet, joiden myötä kampanjointi ei ollut vapaata. Lokakuun 10. päivänä järjestetty rauhanmarssi Ankarassa päättyi veriseen itsemurha-iskuun, jossa 102 ihmistä sai surmansa ja yli 500 loukkaantui. Modernin Turkin historian verisimmän terrori-iskun seurauksena puolueet lopettivat kampanjoinnin väliaikaisesti.

Kampanjan aikana etenkin HDP:n puolue-toimistoihin ja edustajiin kohdistui väkivaltaisia hyökkäyksiä ja medianvapautta rajoitettiin. Vaikka Erdoğan piti marraskuun vaaleissa matalampaa profiilia kuin kesällä, kolme viidestä suurimmasta mediatalosta tuki avoimesti hallitusta ja yleiskokous tuomitsi hallituksen toimet tiettyjä televisiokanavia kohtaan juuri ennen vaaleja. Vaalien välikauden aikana nostettiin myös syytteitä toimittajia, sosiaalisen median käyttäjiä ja terrorismiepäiltyjä vastaan.

Hyvästä vaalituloksesta huolimatta AKP:n parlamenttipaikat eivät riitä Erdoğanin toivoman presidentin valtaoikeuksia vahvistavan perustuslakimuutoksen läpiviemiseksi. AKP korosti vaalien alla edustavansa vakautta Turkissa, mutta on epäselvää tuleeko hallitus jatkamaan hyökkäyksiään kurdialueilla vai pyrkiikö puolue rauhoittamaan tilannetta.

Huoli Turkin vakauden horjumisesta on suuri niin Turkin sisällä kuin sen ulkopuolella. Monet ovat huolissaan presidentin ja hallituksen otteista hallituksen kriitikkoja vastaan, mutta samalla Turkin geopoliittinen asema Syyrian ja Venäjän välillä tekee maasta tärkeän kumppanin. Myös pakolaiskriisin hoitaminen edellyttää hyviä yhteistyösuhteita Turkin kanssa.

4.6 Ukraina

Vuonna 1995 Euroopan neuvoston jäseneksi hyväksytty Ukraina on ollut yleiskokouksen jäsenvelvoitteiden seurannassa liittymisestä saakka. Seuranta on perustunut Ukrainan liittymisen yhteydessä laadittuun tiekarttaan (*lausunto 190* (1995)). Yleiskokouksen raporteissa on toistunut samat ongelmat ja puutteet Ukrainan demokrati-an perusrakenteissa. Näiden korjaamiseksi yleiskokous on laatinut suosituksia ja esittänyt konkreettisia toimenpiteitä. EN:n muut politiikka- ja

asiantuntijaelimet ovat myös seuranneet maan kehitystä ja eri ohjelmien muodossa tukeneet Ukrainan demokratisointiprosessia. Yleiskokous onkin tarkastelussa hyödyntänyt EN:n muiden seurantamekanismien kuten Venetsian toimikunnan työtä. Osana tarkastelua yleiskokous on lähettänyt valtuuskuntia tarkkailemaan parlamentti- ja presidentinvaaleja.

Yleiskokous on yksiselitteisesti tuominut Venäjän rikkomukset liittyen Ukrainan alueen koskemattomuuteen, Krimin liittäminen Venäjään sekä sotatoimet Itä-Ukrainassa. Kertomusvuonna hyväksytyt raportit ja päätöslauselmat ovat liittyneet kriisin aiheuttamaan pakolaistilanteeseen sekä humanitaariseen hätään.

Tammikuussa hyväksytyssä raportissa *Ukrainan pakolaisten ja siirrettyjen henkilöiden humanitaarinen tilanne* (dok.13651) todetaan, että Minskin syyskuun 2014 tulitaukosopimuksen rikkomukset ja Venäjän osallisuus horjuttavat alueen vakautta. Konfliktin seurauksena Ukrainassa elää 921 000 maansisäistä pakolaista. Yli 524 000 on paennut Venäjälle. Separatistien hallussaan pitämällä alueilla Kaakkois-Ukrainassa elää arviolta yli kaksi miljoonaa asukasta, joiden elinolosuhteet ovat huonot. Tilanne on pakolaisten ja kotiseudultaan siirtymään joutuneiden henkilöiden osalta erityisen huolestuttava. Lisäksi alueelta on tullut useita ilmoituksia vakavista ihmisoikeusrikkomuksista.

Tammikuussa hyväksytyssä raportissa viitataan EN:n ihmisoikeusvaltuutetun raporttiin ukrainalaisiin ja Krimin tataareihin kohdistuneista ihmisoikeusloukkauksista ja syrjinnästä Krimin niemimaalla. Näiden tekijät tulee saada oikeuden eteen ja tapausten osalta käynnistää puolueeton tutkimus. Krimin ihmisoikeustilanne on pahentunut, minkä seurauksena sadattuhannet asukkaat ovat paenneet Venäjän puolelle. Lisäksi tuhannet alueelta paenneet ovat hakeneet turvaa muualta Euroopasta. Ukrainan ja Venäjän viranomaisilta perätään konkreettisia toimenpiteitä näiden ihmisten oikeuksien turvaamiseksi. Kansainvälisen yhteisön sekä Euroopan neuvoston pankin (CEB) toivotaan tukevan näitä ihmisiä ja ryhtyvän asiamukaisiin toimenpiteisiin.

Päätöslauselma 2028 (2015) sisältää useita toimenpide-ehdotuksia ja kehotuksia. Yleiskokous kehottaa EN:n ihmisoikeusvaltuutettua jatkamaan tilanteen seuraamista. Humanitaarisen tilanteen helpottamiseksi tarvitaan kan-

sainvälisen yhteisön avustustoimia. Osapuolia kehoitetaan noudattamaan Minskin syyskuun tulitaukosopimusta sekä noudattamaan kansainvälisen oikeuden periaatteita. Humanitaarisen avun pääsy alueelle on turvattava ja rikkomukset ja väkivaltaisuuDET tutkittava. Lisäksi ihmisten paluuta kotiseuduilleen tulisi edistää. Ukrainan viranomaisten on ryhdyttävä toimiin sisäisten pakolaisten tilanteen helpottamiseksi. Venäjän tulee lopettaa aseiden toimitukset ja kunnioitettava kaikkien Krimin niemimaalla asuvien kansalaisten ihmisoikeuksia. Venäjän tulee sallia ukrainalaisten pakolaisten siirtyminen muualle Venäjälle ml. Pietarin ja Moskovan alueelle. Kansainvälisen yhteisön tulee jatkaa humanitaarisen avun lähettämistä ja huolehtia avun saattamisesta perille. EN:n pankin tulisi harkita jälleenrakentamishankkeiden tukemista.

Poliittinen komitea ja siirtolaiskomitea järjestivät yhteisen kuulemistilaisuuden humanitaarisesta tilanteesta Ukrainassa huhtikuussa 2015. Tilaisuuteen osallistuivat Armen Harutyunyan, ihmisoikeuksia Ukrainassa monitoroivan YK-mission johtaja, Vanno Noupech, UNHCR:n paikallinen edustaja Valko-Venäjällä, Moldovassa ja Ukrainassa, Kateryna Kichyk, Coalition of Patriotic Forces of Donbas -järjestön toimintasihteeri ja Oleksandra Matvichuk, Center for Civil Liberties of Ukraine -keskuksen hallituksen puheenjohtaja.

Yleiskokouksen vuoden toinen raportti käsittelee *Ukrainan konfliktissa kadonneita henkilöitä* (dok.13808). YK:n tietojen mukaan Ukrainan konfliktissa on huhtikuun 2014 jälkeen kuollut 5 486 henkeä ja haavoittunut 12 972. Ajanjaksolla 1.4.2014–12.5.2015 on tiedot 1 330 kadonneesta, joiden joukossa on toimittajia, sotilaita, rajanvalvojia, vapaaehtoisotilaita, kansallisen kaartin edustajia ja siviilejä. Venäjä ei ole ilmoittanut kadonneista venäläisistä sotilaita, vaikka onkin tunnustanut venäläisten vapaaehtoisten läsnäolon Itä-Ukrainassa. Ukrainan hallituksen julistettua maan itä-osien sotilastoimet terrorismiksi, Ukrainan turvallisuusviranomaisilla on velvollisuus yhteistyössä muiden viranomaisten kanssa kerätä tietoja kadonneista henkilöistä. Raportissa tarkastellaan viranomaisten toimenpiteitä, kansalaisjärjestöjen toimintaa sekä annettua apua kadonneiden perheenjäsenille. Lainsäädäntöä ja yhteistoimintaa viranomaisten kesken on kehitettävä.

Yleiskokous korostaa *päätöslauselmassaan 2067* (2015), että kadonneita henkilöitä koskeva kysymys voidaan ratkaista ainoastaan kaikkien konfliktin osapuolten yhteistyöllä. Yleiskokous kehottaa Ukrainaa, Venäjää ja separatistiryhmiä Donetsk ja Luhanskin alueilla mm. tutkimaan tapaukset ja antamaan tukensa kadonneiden perheille, jakamaan tietoa kadonneiden olinpaikoista ja palauttamaan tunnistamattomat ruumiit. Lisäksi yleiskokous kehottaa osapuolia perustamaan yhteisen kadonneita henkilöitä käsittelevän työryhmän sekä helpottamaan kadonneita henkilöitä etsivien kansalais- ja kansainvälisten järjestöjen työtä.

Suosituksessa 2076 (2015) yleiskokous pyytää ministerikomiteaa tarkastelemaan, miten EN voisi auttaa Ukrainan konfliktissa kadonneiden henkilöiden kohtalon ja olinpaikan selvittämisessä ja tarjoamaan apua erityisesti yhteistyöohjelmien puitteissa.

Poliittisen komitean edustaja osallistui EN:n kuntakongressin valtuuskuntaan, joka tarkkaili Ukrainan paikallisvaaleja 25.10.2015.

4.7 Unkari

Vuoden 2013 *päätöslauselmassa 1941* yleiskokous ilmaisi huolensa Unkarin demokratia-, ihmisoikeus- ja oikeusvaltiokehityksestä ja siitä, että uusilla laeilla, ml. perustuslakimuutoksilla, on murennettu oikeusjärjestelmän uskottavuutta, heikennetty oikeusvaltion toimivuutta, demokraattista valvontaa sekä kavennettu median vapautta. Yleiskokous esitti muutoksia mm. uskonnonvapaus-, vaali- ja medialakiin, lakiin perustuslakituomioistuimesta ja tuomioistuinlaitosta säätelevään lakiin. Esitys Unkarin ottamisesta tarkkailuun kaatui äänin 135–38–24, mutta maan tilanteen kehittymistä seurataan.

Uusimmassa *Unkari-raportissa* (dok.13806) yleiskokous on tarkastellut kehitystä mm. Venetsian toimikunnan lausuntojen valossa. Raportissa tarkastellaan lakia uskonnonvapaudesta ja kirkon asemasta, vaalilakia, lakia perustuslakituomioistuimesta ja oikeuslaitoksesta sekä medialainsäädäntöä. *Päätöslauselmassa 2064* (2015) yleiskokous pitää Unkarin viranomaisten toimenpiteitä sekä yhteistyötä EN:n pääsihteerin kanssa tervetulleina ja kannustaa jatkamaan avointa ja rakentavaa dialogia. Aiemmassa *päätöslauselmassa 1941* (2013)

tarkoitettua Unkarin tilanteen seurannan voidaan päätöslauselman mukaan katsoa päättyneen.

4.8 Venäjä

Yleiskokous päätti huhtikuussa 2014 rajoittaa Venäjän osallistumista komitea- ja yleiskokousten työskentelyyn vastalauseena maan kansainvälisen oikeuden vastaisiin toimiin Ukrainassa. Venäjän delegaation parlamentaarikot eivät saaneet muun muassa äänestä istunnossa, osallistua tärkeimpien komiteoiden työskentelyyn eivätkä osallistua EN:n vaalitarkkailuihin. Äänioikeuden menetyksen jälkeen Venäjä ei lähettänyt omia parlamentaarikkojaan lainkaan EN:n kokouksiin vuonna 2014.

Kertomusvuoden tammikuun istunnossa Venäjän asema nousi uudelleen esille konservatiiviryhmän aloitteesta. Asia siirtyi valmisteltavaksi monitorointikomitealle, joka esitti raportissaan useita Ukrainan kriisin ratkaisemiseen liittyviä ehtoja, jotka Venäjän pitää täyttää yleiskokouksen kesäkuun istuntoon mennessä ehtona valtakirjojen täydelle palauttamiselle. Komitean alkuperäisen ehdotuksen mukaan Venäjälle palautettaisiin äänestysoikeus yleisistunnossa, mutta Venäjän valtuuskunnan jäsenet eivät edelleenkään saisi osallistua esimerkiksi vaalitarkkailuihin, eikä venäläisiä kansanedustajia nimettäisi yleiskokouksen raportoijiksi. Monitorointikomitea katsoi, että Ukrainan konfliktin ratkaisu ei ole mahdollinen ilman Venäjän laajaa poliittista tahtoa ja ilman venäläisten parlamentaarikkojen myötävaikutusta.

Yleiskokouksen päätös syntyi pitkän keskustelun ja monien äänestysten tuloksena. Puheenvuoroissa toistui monien huoli myös Venäjän pitkän tähtäimen suhtautumisesta EN:n jäsenyyteen. Venäjälle tai Euroopalle ei olisi hyväksi, jos ja kun Kremlissä vahvistuu halu eristää Venäjä EN:sta ja Euroopasta. Mikäli Venäjä päättäisi erota EN:sta, olisi se katastrofi muun muassa niille venäläisille, jotka ovat voineet haastaa venäläisten viranomaisten päätöksiä mm. Euroopan ihmisoikeustuomioistuimissa.

Yleiskokouksen lopullinen päätös oli tiukempi kuin mitä monitorointikomitea oli esittänyt. *Päätöslauselma 2034* (2015) hyväksyttiin äänin 160–42–11. Sen mukaan yleiskokous päätti pitää voimassa Venäjän valtakirjoja koskevat rajoituk-

set. Sen lisäksi Venäjältä evättiin oikeus nimittää raportoijia ja edustaa EN:oa muissa jäjestöissä. Yleiskokouksen päätöksen mukaan Venäjän täytyy täyttää useita ehtoja päästäkseen osallistumaan EN:n toimintaan ilman rajoituksia.

Yleiskokous perusteli päätöstä sillä, että Venäjä on rikkonut kansainvälisen oikeuden periaatteita liittämällä Krimin niemimaa Venäjään ja ylläpitää konfliktia Itä-Ukrainassa. Päätöslauselman mukaan äänestysoikeuteen voidaan palata, jos Venäjä täyttää yleiskokouksen sille asettamat ehdot. Venäjän tulee vetää kaikki joukkonsa pois Ukrainan alueelta, pidättäytyä aseiden toimittamisesta kapinallisille, estää venäläisten vapaaehtoisten siirtyminen Itä-Ukrainaan, muuttaa rikoslakiaan siten, että venäläisten siviilien osallistuminen ulkomaisiin aseellisiin konflikteihin kriminalisoidaan ja toimia yhteistyössä Malaysian Airlines-lennon MH17 tutkinnassa. Ehtoina on myös ukrainalaisen lentäjän Nadija Savtšenkon vapauttaminen.

Päätöslauselmassa korostettiin vuoropuhelun merkitystä ja päätettiin aloittaa tunnustelut Venäjän ja Ukrainan parlamenttien kanssa yhteisen Ukrainan kriisiä käsittelevän työryhmän perustamiseksi.

Vastatoimena yleiskokouksen päätökselle Venäjä ilmoitti välittömästi vetäytyvänsä kaikesta EN:n toiminnasta vuoden 2015 loppuun asti. Asia ei ollut esillä huhtikuun istunnossa.

Kesäkuussa yleiskokous arvioi tilannetta uudelleen. Uudessa *raportissa* (dok.13800) tarkasteltiin tapahtumia ja ihmisoikeustilannetta Venäjällä, Ukrainassa ja Krimillä, Minskin sopimuksia, Venäjän läsnäoloa Ukrainassa, sekä Venäjän toimia suhteessa EN:n velvoitteisiin. Raportissa korostettiin myös vuoropuhelun välttämättömyyttä ratkaisun löytämiseksi. Raportin laatija Stefan Schennach (Itävalta) ehdotti tammikuussa tehdyn päätöksen voimassa olon jatkamista vuoden loppuun saakka.

Päätöslauselma 2063 (2015) hyväksyttiin äänin 123–11–13. Siinä yleiskokous kehottaa Venäjän viranomaisia mm. panemaan täytäntöön Minskin sopimus, perumaan Krimin laitton liittämisen, vetämään kaikki joukkonsa Ukrainasta, vapauttamaan Nadija Savtšenko sekä antamaan kadonneiden venäläisten sotilaiden perheille tieto sotilaiden kohtalosta. Yleiskokous toteaa lopuksi,

että osoituksena sitoutumisestaan avoimeen ja rakentavaan dialogiin se pidättäytyy perumasta Venäjän valtakirjojen hyväksyntää.

Helmikuussa 2016 tulee kuluneeksi 20 vuotta Venäjän liittymisestä Euroopan neuvostoon.

Demokratiakumppanimaat

Euroopan neuvoston toiminta kiinnostaa yhä enemmän Euroopan ulkopuolisia maita. Yleiskokouksen demokratiakumppanuusstatus tarjoaa tietyn ehdoin mahdollisuuden näille maille osallistua yleiskokouksen työskentelyyn. Vuonna 2015 yleiskokouksella oli kolme demokratiakumppania: Marokko, Palestiina ja Kirgisia. Näiden lisäksi yleiskokouksen poliittinen komitea valmistelee raportteja yhteistyöstä ja vuoropuhelun edistämiseksi Algerian, Jordanian, Libanon ja Tunisian kanssa. Israel on vuodesta 1957 ollut EN:n tarkkailijajäsen.

Yleiskokouksen muista ulkosuhteista on kerrottu kappaleessa 6.

5.1 Marokko

Marokon edustajat ovat osallistuneet aktiivisesti yleiskokouksen toimintaan mukaan lukien komiteatyöskentelyyn. Yleiskokouksen vuoden 2015 *raportti* (dok.13807) sisältää arvion *Marokon ihmisoikeus- ja demokratiakehityksestä*. Edellinen vastaava raportti hyväksyttiin vuonna 2013. Uudessa raportissa todetaan, että demokraattisten instituutioiden (parlamentti, poliittiset puolueet) rooli on vahvistunut mutta lainsäädäntöä on edelleen kehitettävä useilla aloilla. Ihmisoikeuksien ja perusvapauksien toteutumiseen on panostettava. EN tukee Marokon demokratiakehitystä EN:n oman hallitusten välisen naapurisuohjelman puitteissa. Kysymys Länsi-Saharan oikeudellisesta asemasta on kuitenkin edelleen ratkomatta. Yleiskokous on huolestunut ihmisoikeustilanteesta alueella ja tukee YK:n ponnistuksia ratkaisun löytämiseksi.

Päätöslauselmassaan 2061 (2015) yleiskokous kritisoi Marokkoa edistyksen puutteesta mm. mitä tulee kuolemanrangaistukseen, kidutukseen, epäinhimilliseen kohteluun, sananvapauteen, media-vapauteen ja kokoontumisvapauteen. Marokkoa kehoitetaan lisäksi panostamaan enemmän naisten tasa-arvoon sekä vaalilainsäädännön ja vaaliprosessin parantamiseen. Kiitosta Marokko saa

mm. liittymisestään useaan EN:n sopimukseen ja aktiivisesta osallistumisesta EN:n yleiskokouksen ja komiteoiden työhön. Marokossa järjestetään parlamenttivaalit vuonna 2016.

5.2 Kirgisia

Kirgisia on ensimmäinen Keski-Aasian viidestä maasta jolle yleiskokous on myöntänyt demokratiakumppanuusstatuksen. Vuodesta 2014 Kirgisian edustajat voivat osallistua yleiskokouksen työskentelyyn ja poliittinen komitea seuraa maan kehitystä ja uudistusten etenemistä.

Yleiskokous lähetti valtuuskunnan seuraamaan presidentinvaaleja lokakuussa 2010. Vuonna 2015 vuorossa oli Kirgisian parlamenttivaalit. Vaalitarkkailu toteutettiin yhteistyössä Etyjin yleiskokouksen, Odihrin sekä Euroopan parlamentin kanssa.

Kirgisian yksikamarisessa parlamentissa on 120 paikkaa (ennen vuoden 2010 uudistusta paikkoja oli 90), ja edustajat valitaan suhteellisen listavaalin kautta. Puolueiden tulee ylittää seitsemän prosentin kansallinen sekä 0,7 prosentin alueellinen äänimääräraja kaikissa seitsemässä oblastissa (hallinnollinen alue) ja Biškekissä ja Ošissa. Prosenttimäärää verrataan rekisteröityjen äänestäjien määrään. Tällainen kaksinkertainen rajoitus heikentää suhteellisen vaalitavan tarkoitusta. Puolueilla voi olla enintään 65 edustajaa, jotta valta ei keskittyisi yhteen ryhmään. Lisäksi molemmat sukupuolet ja etniset vähemmistöt tuli ottaa huomioon vaalilistoilla.

Edelliset vuoden 2010 parlamenttivaalit olivat erittäin tasaiset. Suurin puolue oli kirgiisinationalistinen Ata-Zhurt 28 paikalla, toiseksi suurin sosiaalidemokraattinen SDPK 26 paikalla, kolmas venäläismielinen Ar-Namys 25 paikalla ja neljäs Respublika 23 paikallaan sekä viidennes sosialistinen Ata-Meken 18 paikallaan. Muiden puolueiden kannatus ei ylittänyt vaadittua 5 prosenttia. Enemmistöryhmittymän muodosti vuoden 2010

vaalien jälkeen SDPK, Respublika, Ata-Meken ja Ar-Namys, mutta Ata-Mekenin erottua ryhmittymä hajosi. Tämän jälkeen uuden ryhmittymän muodosti SDPK, Ar-Namys sekä Ata-Meken. Vuoden 2014 alussa Ata-Meken erosi hallitusryhmittymästä, ja hallitus hajosi. Ministerit pysyivät kuitenkin viroissaan.

Arvio 4.10.2015 järjestetyistä parlamenttivaaleista oli varovaisen myönteinen. Vaalipäivä oli rauhallinen ja yleinen tunnelma oli hyvä. Äänestäjillä oli paljon valinnanvaraa ja kampanjointi oli vilkasta. Uutta oli huhtikuussa 2015 muutetun vaalilain sisältämä edellytys äänestäjien biometrisestä rekisteröitymisestä. Tämä toimi paikoittain huonosti, kun äänestäjiä puuttui listoilta. Äänestyspaikoilla käytetty uusi teknologia toimi suhteellisen hyvin. Keskusvaalilautakunnan toiminta oli avointa mutta äänntenlaskennan avoimuudessa oli vakavia puutteita. Paikallisia tuloksia julkistettiin heti äänestyspaikkojen suljettua. Äänestäjien keskuudessa liikkui huhuja äänen ostamisesta. Media antoi ehdokkaille mahdollisuuden olla esillä, mutta ei kohdellut kaikkia ehdokkaita tasavertaisesti.

Neljästoista puolueesta parlamenttiin valittiin kuusi. Vaalit voitti presidentti Almazbek Atambayevia lähellä oleva venäläismielinen SDPK 38 paikalla. Toiseksi sijoittui kirgiisinaationalistinen Respublika–Ata-Zurt 28 paikalla ja kolmanneksi Kyrgyzstan Party 18 paikalla. Uudet puolueet Onuguu–Progress ja Bir Bol saivat 13 ja 12 paikkaa, sosialistinen Ata Meken 11 paikkaa. Keskusvaalilautakunnan ilmoittama äänestysprosentti oli 58 %.

SDPK:n puheenjohtaja Chynybai Tursunbekov totesi vaalien jälkeen, että kaikki koalitiomuodot ovat mahdollisia. Puolueiden vahva venäjämönteisyys tulee kuitenkin näkymään maan ulkopoliitikassa. Kirgisian hallituksissa ei ole ollut viime vuosina helppoa: viime vaalikaudella sisäiset erimielisyyden kaatoi neljä hallitusta. Hallituksella on edessään suuria rakenteellisia uudistuksia oikeuslaitoksessa ja vaikea taloustilanne vaatii nopeita päätöksiä. Silti analytiikot eivät näe vaalien voittajissa uudistusmieltä ja moni on todennut, että vaalit olivat vuoden 2017 presidentinvaalien ensimmäinen kierros. Kirgisian presidentti Atambayev astuu syrjään perustuslain salliman yhden kuusivuotiskauden jälkeen.

5.3 Muut Välimeren alueen maat

Poliittinen komitea on kertomusvuonna jatkanut vuoropuhelua Algerian, Jordanian, Libyan and Tunisian kanssa. Kaikki nämä maat ovat kiinnostuneita lisäämään yhteistyötä tavoitteena demokraatiakumppanuus.

Komitean ensimmäinen kuulemistilaisuus Jordanian kanssa järjestettiin jo vuonna 2013. Raportoitajat vierailivat maassa vuosina 2013, 2014 ja 2015. Huhtikuussa 2015 Jordanian parlamentin jäsen Abdallah Khawaldeh osallistui poliittisen komitean Lähi-itä ala-komitean kokoukseen.

Vuoropuhelu ja yhteistyö Tunisian kanssa ovat jatkuneet useamman vuoden. Yleiskokouksen *vaalitarkkailijoiden raportti* lokakuussa 2014 pidetyistä parlamenttivaaleista ja loppuvuonna 2014 pidetyistä presidentinvaaleista käsiteltiin tammikuussa 2015 (dok.13654).

Tunisian parlamenttivaalit lokakuussa 2014 merkitsivät tärkeää vaihetta maan vallankumouksen jälkeisessä muutoksessa. Vaalit olivat vapaat ja avoimet ja niissä valittujen kansanedustajien voidaan katsoa aidosti edustavan kansalaisia tavalla, joka antaa edustajille legitimitietin tehdä tarpeellisia ja tärkeitä päätöksiä. Vaalien organisointi sekä vuorovaikutus vaalitarkkailijoiden ja kansalaisyhteiskunnan kanssa tekivät vaikutuksen. Tulevaisuutta varten parantamiskohteina mainitaan vaalikampanjoiden rahoitusta koskevien säännösten uudistaminen sekä nuorten, naisten ja heikommassa asemassa olevien ryhmien kannustaminen osallistumaan vaaleihin. Lisäksi mediaa tulisi rohkaista osallistumaan yhteiskunnalliseen keskusteluun ja vertailemaan erilaisia poliittisia ohjelmia.

Tunisian presidentinvaaleissa järjestettiin kaksi kierrosta (23.11. ja 21.12.2014). Vaalitarkkailijat antoivat pääosin positiivisen arvion vaaleista (dok.13672). Tunisian presidenttivaalit olivat, kuten parlamenttivaalitkin, tärkeä virstanpylväs maan demokraattisessa muutoksessa. Vaalit olivat ammattimaisesti järjestetyt, rehelliset ja avoimet. Ehdokkaita oli yhteensä 27, joista kuitenkin vain yksi oli nainen. Ensimmäisellä kierroksella ehdokkaista Beji Caid Essebsi sai 39,46 % ja Moncef Marzouki 33,43 % äänistä. Toisella kierroksella Essebsi voitti 55,68 % äänisaaliilla. Vaalien äänestysvilkkauden (64,6 %) voidaan katsoa osoittavan, että kansalaiset odottavat presidentin

takaavan maan instituutioiden toiminnan ja va-
kauden sekä tekevän yhteistyötä maan parlamen-
tin ja hallituksen kanssa Tunisian taloudellisen ja
yhteiskunnallisen kehityksen eteen. Parantamis-
kohteena mainitaan ehdokkaiden vaalirahoitusta
koskeva lainsäädäntö eteenkin rahoituslähteiden
avoimuuden ja valvonnan suhteen. Lainsäädän-
nöllä tulisi lisäksi tehokkaammin ennaltaehkäistä
hallinnollisten voimavarojen väärinkäyttöä vaali-
kampanjoiden aikana.

Poliittisen komitean raportoiija vieraili maassa
tammikuussa 2015. Tunisian edustajat Nadhir
Ben Ammou ja Lamia Mlayeh osallistuivat Lähi-
itä alakomitean kokoukseen huhtikuussa.

Poliittinen komitea valmistelee lisäksi raport-
teja Libanonista ja Libyasta. Komitean raportoiija
vieraili Algeriassa kesäkuussa.

Yleiskokouksen ulkosuhteet

6.1 Valko-Venäjä

Euroopan neuvoston yleiskokouksen suhde Valko-Venäjään on pysynyt ennallaan. Tällä hetkellä maa ei hae EN-jäsenyyttä mutta yleiskokous seuraa maan kehitystä. Kuolemantuomion poistaminen on edelleen kynnyskysymys EN:n ja Valko-Venäjän suhteiden kannalta. Valko-Venäjä on ainoa Euroopan maa, jossa kuolemanrangaistus on voimassa. Maan ihmisoikeustilanne on huono ja monet hallituksen vastustajat ovat vankilassa.

Poliittinen komitea seuraa kehitystä, valmistele uutta raporttia ja on tavannut sekä hallituksen että opposition edustajia. Raporttoja vieraili maaliskuussa 2015 Minskissä. Komitean kuulemistilaisuuteen huhtikuussa 2015 osallistuivat Valko-Venäjän parlamentin edustajat Nikolai Samoseiko (Valko-Venäjän parlamentin ulkoasiainvaliokunta), Alaksandr Łahviniec (Valko-Venäjän vapausliikkeen varapuheenjohtaja) sekä Valiantsin Stefanovic (ihmisoikeuskeskus Viasnan varapuheenjohtaja).

Yleiskokous ei saanut Valko-Venäjältä kutsua tarkkailla parlamenttivaaleja syyskuussa 2012, mutta tilanne oli toinen kertomusvuonna. Yleiskokous oli paikalla ensimmäistä kertaa vuoden 2001 jälkeen tarkkaillen presidentinvaaleja 11.10.2015. Vaaleja tarkkailevat järjestöt, eli Odihr sekä Etyjin ja EN:n parlamentaariset valtuuskunnat kiittivät Valko-Venäjää poliittisten vankien vapauttamisesta ennen vaaleja. Tarkkailijat kuitenkin totesivat, etteivät vaalit täyttäneet avoimille ja demokraattisille vaaleille asetetut kriteerit.

Valko-Venäjän presidentti valitaan suorilla vaaleilla viiden vuoden toimikaudelle. Vuonna 2004 lakimuutoksessa poistettiin presidentin toimikausien määrän rajoitus. Viidennet presidentinvaalit käynyt ja kuudennelle kaudelle pyrkinyt istuva presidentti Aleksander Lukašenka oli vaalien selvä ennakkosuosikki. Oppositio ei onnistunut yhdistymään ja löytämään varteenotettavaa vastaehdokasta, joten Lukašenkalla ei ollut varsinaista

haastajaa. Opposition vahvin ehdokas Mikailo Statkevits vangittiin viime presidentinvaalien yhteydessä, ja hänet vapautettiin muutama päivä ehdokasrekisteröitymisen päätyttyä. Hän ei siis täyttänyt ehdokasehtoja. Lukašenkan kolmesta vastaehdokkaasta kaksi, Sergei Haidukevitš ja Nikolai Ulahovitš, tukivat presidentin politiikkaa. Ehdokaslistan yllätysnimi ja vaalien ainoa nais ehdokas Tatyana Korotkevits oli suurelle yleisölle tuntematon. Opettajataustainen Korotkevits edusti oppositiokoalitiota ”Kansanäänestys”, mutta kaikki oppositioedustajat eivät häntä tukeneet. Yksi arvio on, ettei Korotkevits edes pyrkinyt voittoon, vaan hänen ehdokkuudellaan saatiin näkyvyyttä oppositiolle, minkä myötä lännestä tulevan rahoituksen toivotaan jatkuvan.

Valko-Venäjällä käytiin ensimmäistä kertaa presidentinvaaleja huononevassa taloustilanteessa. Maan valuuttaa oli devalvoitu viisi kertaa ja keskipalkat laskeneet. Samalla Ukrainan tilanne huolestutti äänestäjiä, ja moni äänesti vakauden puolesta. Myös opposition edustajat olivat varovaisia. Liiallisella länsimielisyydellä ei haluttu ärsyttää Venäjää, sillä Ukrainan kohtaloa halutaan välttää. Lukašenkan kannatus on yleensäkin vahva. Siksi Venäjän presidentti Vladimir Putinin hallitukselleen antama määräys valmistella Valko-Venäjälle perustettavan lentotukikohdan liittyvät sopimukset tuli Lukašenkalle kiusallisella hetkellä. Vaikka Valko-Venäjän presidentti pystyykin viivyttämään hanketta, hän ei voi pysäyttää sitä. Se vahvisti opposition viestiä siitä, ettei Lukašenka ehkä puolustakaan Valko-Venäjän suvereniteettia riittävän voimakkaasti.

Vuoden 2012 parlamenttivaalien jälkeen hallitus on muuttanut vaalilakia kampanjoinnin helpottamiseksi. Vaalirahoitussäännöt eivät salli ulkomaalaisia tai anonyymeja lahjoituksia ja valituskäsittelytoimenpiteitä on uudistettu. Hallitus on panostanut vaalien teknisen toteutuksen parantamiseen ja siihen, että vaalit ainakin näyttävät avoimilta. Näin ollen ainakin osa edellisen vaali-

tarkkailuraportin vaatimuksista on implementoitu. Vaalikampanjoissa ja mediassa ehdokkaita ei kuitenkaan ole kohdeltu tasa-arvoisesti, eli lähtökohdat todellisille demokraattisille vaaleille ovat heikot.

Valko-Venäjän presidenttivaalien tulos ei tarjonnut suuria yllätyksiä. 21 vuotta maata hallinnut Aleksander Lukašenka valittiin viidennelle kaudelleen. (Teknisesti kuudennelle, sillä presidentin mandaatti pidennettiin kahdella vuodella perustuslakimuutoksella ennen vaaleja 1999).

Keskusvaalilautakunnan mukaan istuva presidentti sai 83,5 % äänistä. Toiseksi tullut Tatyana Korotkevits̆ sai 4,4 % äänistä. Äänestysaktiivisuus oli 87 prosenttia.

Kampanjointi oli vaisua, vaikka aktiivisuus lisääntyi viimeisten viikkojen aikana. Äänestäjillä oli kuitenkin varsin vähän todellisia vaihtoehtoja istuvalle presidentille, sillä kolmesta vastaehdokkaasta vain Korotkevits̆ kritisoi avoimesti Lukašenkan toimintaa. Tarkkailuraportin mukaan ehdokkailla oli mahdollisuus saada viestinsä näkyviin, mutta Lukašenka sai eniten medianäkyvyyttä. Istuvan presidentin kampanjointiin käytettiin julkisia resursseja ja valtiolliset elimet tukivat avoimesti presidenttiä, joten ehdokkaiden kohtelu ei ollut tasavertaista.

Vaalien suurimpia ongelmia oli avoimuuden puute ääntenlaskennassa ja taulukoinnissa. Keskusvaalilautakunnan mukaan n. 37 % äänesti ennakkoon ja vaikka tarkkailijat pitivät ennakköäänestystä onnistuneena useimmissa tapauksissa, he moittivat sitä, etteivät päässeet tarkistamaan äänestysrekisteriä. Raportoitiin myös, että opiskelijoita ja työntekijöitä pakotettiin äänestämään ennakkoon. Ääntenlaskennan yhteydessä esiintyi vaaliurnien täyttämistä, tyhjiä mutta valmiiksi allekirjoitettuja tulostaulukkoja sekä väärinkirjattuja äänestystuloksia. Osassa tarkkailupisteissä ääntenlaskenta tapahtui suljetuin ovin. Myös äänestäjien rekisteröitymistä koskevien sääntöjen tulkinta on liian salliva ja rekisteröitymiset sallitaan myös vaalipäivänä. Tällöin äänestäjä saattaa äänestää useamman kerran.

Vaaleissa havaitut ongelmat osoittavat, että vaalilakia tulee uudistaa. Vuonna 2013 ja 2014 tehdyt lakimuutokset olivat riittämättömät ja myös vaalirahoituslaissa on ongelmia. Keskusvaalilautakunnan toiminta oli avointa ja proseduri-

en mukaista, mutta paikallisissa vaalitoimistoissa havaittiin puutteita. Opposition vaali-iltana järjestämä pienimuotoinen mielenosoitus sai jatkoa ilman viranomaisten väliintuloa. Kaikki vaalien jälkeiset mielenosoitukset on presidentin toimesta kielletty.

6.2 Muut kansainväliset järjestöt

Euroopan unioni

Yli puolet Euroopan neuvoston 47 jäsenmaasta kuuluvat Euroopan unioniin. Vuoropuhelua on ylläpidetty usean vuosikymmenen ajan sekä poliittisella tasolla että korkealla virkamiestasolla (pääsihteerit). Euroopan unionilla on toimisto ja pysyvä edustaja Strasbourgissa. EU:n suurlähettiläs oli kertomusvuonna Jari Vilén Suomesta.

EN:n ja EU:n välinen yhteistyö tiivistyi 1990-luvun alussa ns. nelikantamuodossa, johon osallistui järjestöjen puheenjohtajat ja pääsihteerit. Vuonna 2007 allekirjoitettiin ensimmäinen yhteistyöpöytäkirja (MoU). Yleiskokouksen raportissa *EN:n ja EU:n välisen yhteistyöpöytäkirjan täytäntöönpano* (dok.13655) tarkastellaan yhteistyötä MoU:n pohjalta. Yleiskokouksen mukaan asiakirja luo pohjan toimivalle strategiselle kumppanuudelle yhteisillä aloilla. Edustautuminen Brysselissä ja Strasbourgissa poliittisella tasolla on myös vakiintunut.

Vuonna 2013 EU oli 81.9 miljoonan euron kontribuutiolla EN:n suurin yksittäinen ulkopuolinen rahoittaja. Marraskuussa 2013 hyväksytyssä yhteistyöohjelmassa sovittiin yhteistyön temaattisista ja maantieteellisistä prioriteeteista (toisaalta demokratian, ihmisoikeuksien ja oikeusvaltioperiaatteiden edistäminen ja toisaalta Kaakkois-Eurooppa, Turkki, EU:n itäiset kumppanuusmaat ja Välimeren alueen maat). Yleiskokous korostaa, että EU:n kehittäessä toimintaansa ihmisoikeuksien ja oikeudellisen yhteistyön alalla on vältettävä päällekkäisten instituutioiden perustamista. EU:n Euroopan ihmisoikeussopimuksen allekirjoittamista on edistettävä.

Päätöslauselmassa 2029 (2015) todetaan, että EU:n lisääntyvä toiminta EN:n perinteisillä toimialoilla edistää demokratiaa sekä ihmisoikeuksien ja oikeusvaltioperiaatteiden toteutumista. Yleiskokous toistaa kehotuksensa EU:lle ratifioida Euroopan ihmisoikeussopimus sekä liitty-

mään EN:n tärkeimpiin valvontaelimiin (Greco, Ecri, Cepej) ja hyödyntämään EN:n muiden keskeisten elinten työtä (Venetsian toimikunta, CPT ym.). Yhteydenpitoa EN:n yleiskokouksen ja Euroopan parlamentin välillä sekä poliittisella tasolla tulee jatkaa ja tehostaa. Yleiskokous kehottaa Euroopan unionia allekirjoittamaan EN:n perussääntöä (ETS 1). *Suositus 2060* (2015) sisältää tältä osin toimenpide-ehdotuksia EN:n ministerikomitealle.

Maaliskuussa 2015 Euroopan unionin tuomioistuimien antoi kielteisen kannan koskien EU:n liittymistä ihmisoikeussopimukseen.

OECD

EN:n yleiskokous toimii OECD:n parlamentaarisenä foorumina. Parlamentaarikkojen välinen keskustelu OECD:n toiminnasta käydään kerran vuodessa laajennetussa kokoonpanossa. Keskusteluun osallistuu myös Euroopan ulkopuolisten OECD-jäsenmaiden parlamentaarikkovaltuuskunnat (Australia, Chile, Etelä-Korea, Kanada, Meksiko, Uusi-Seelanti, USA). Meksikon ja Japanin edustajat osallistuivat yleiskeskusteluun, jonka ensimmäinen puhuja oli OECD:n pääsihteeri Angel Gurría.

Poliittisen komitean raportissa *Euroopan talous- ja yhteistyöjärjestö OECD:n toiminta vuosina 2014–2015* (dok.13865) todetaan, että OECD ennustaa maltillista maailmanlaajuista talouskasvua vuosille 2015–2016 mutta talouden elpyminen on huteralla pohjalla. Jäsenmaissa tarvitaan parempaa kykyä sietää taloudellisia šokkitilanteita. Kansainvälisten kauppasopimuksien laadinnassa tulisi käyttää harkintaa ja hyödyntää OECD:n osaamista. Kasvustrategioissa tulisi ottaa huomioon talouspäätösten vaikutukset ympäristöön, sosiotaloudelliseen tilanteeseen, tasa-arvoon ja vakauteen.

Päätöslauselmassa 2074 (2015) yleiskokous toteaa, että OECD edistää toiminnallaan kestäväää talouskasvua ja työllistymistä jäsenmaiden hyvinvoinnin parantamiseksi. Yleiskokous kehottaa OECD:tä panostamaan vihreään kasvuun tuemalla YK:n ilmastotavoitteiden saavuttamista. Taloudellista epätasa-arvoa tulee torjua ja työehtojen oikeudenmukaisuutta parantaa. Veronkiertoon tulee puuttua ja OECD:n tulisi jatkaa työtään yritysten vastuullisuuden kehittämiseksi ja neuvoo kauppasopimusneuvotteluissa.

EUROOPAN NEUVOSTON SUOMEN VALTUUSKUNTA
VUODEN 2015 EDUSKUNTAVAALEIHIN SAAKKA

Puheenjohtaja
Maria GUZENINA
(sd)

Varapuheenjohtaja
Kimmo SASI
(kok)

JÄSENET

Antti KAIKKONEN
(kesk)

Pirkko MATTILA
(ps)

Anne-Mari VIROLAINEN
(kok)

VARAJÄSENET

Sirkka-Liisa ANTILA
(kesk)

Riitta MYLLER
(sd)

Jaana PELKONEN
(kok)

Jouko SKINNARI
(sd)

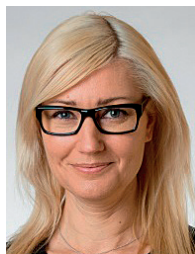

Mika RAATIKAINEN
(ps)

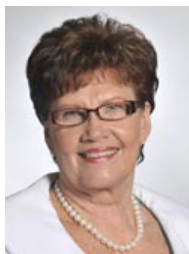
SIHTEERISTÖ

Gunilla CARLANDER, kansainvälisten asiain neuvos,
valtuuskunnan sihteeri
Miika SUVES, eduskuntasihteeri,
valtuuskunnan apulaissihteeri
Katja NOLVI, osastosihteeri,
valtuuskunnan avustaja

EUROOPAN NEUVOSTON SUOMEN VALTUUSKUNTA
VUODEN 2015 EDUSKUNTAVAALIEN JÄLKEEN

Puheenjohtaja
Maria GUZENINA
(sd)

Varapuheenjohtaja
Sirkka-Liisa ANTILA
(kesk)

JÄSENET

Anne KALMARI
(kesk)

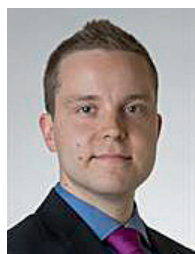

Tom PACKALÉN
(ps)

Jaana PELKONEN
(kok)

VARAJÄSENET

Petri HONKONEN
(kesk)

Susanna HUOVINEN
(sd)

Anne
LOUHELAINEN
(ps)

Olli-Poika
PARVIAINEN
(vihr)

Sinuhe
WALLINHEIMO
(kok)

SIHTEERISTÖ

Gunilla CARLANDER, kansainvälisten asiain neuvos,
valtuuskunnan sihteeri
Maria FAGERHOLM, kansainvälisten asiain sihteeri,
valtuuskunnan apulaissihteeri
Katja NOLVI, osastosihteeri,
valtuuskunnan avustaja

EUROOPAN NEUVOSTON SUOMEN VALTUUSKUNTA
JÄSENYYYDET KOMITEOISSA VUODEN 2015 VAALEIHIN SAAKKA

Pysyvä komitea <i>Standing Committee</i>	Maria GUZENINA, jäsen Kimmo SASI, varajäsen
Poliittinen komitea <i>Committee on Political Affairs and Democracy</i>	Maria GUZENINA, jäsen Antti KAIKKONEN, varajäsen
Lähi-itää käsittelevä alakomitea <i>Sub-Committee on the Middle East</i>	Antti KAIKKONEN, jäsen
EN:n ulkosuhteita käsittelevä alakomitea <i>Sub-Committee on External Relations</i>	Antti KAIKKONEN, jäsen
OECD ja EBRD suhteita käsittelevä alakomitea <i>Sub-Committee on relations with the OECD and the EBRD</i>	-
Oikeudellisten ja ihmisoikeusasiain komitea <i>Committee on Legal Affairs and Human Rights</i>	Kimmo SASI, jäsen Antti KAIKKONEN, varajäsen
Ihmisoikeus-alakomitea <i>Sub-Committee on Human Rights</i>	Kimmo SASI, puheenjohtaja
Rikollisuutta ja terrorismin vastaista toimintaa käsittelevä alakomitea <i>Sub-Committee on Crime Problems and Fight Against terrorism</i>	Antti KAIKKONEN, jäsen
Strasbourgin tuomioistuimen tuomioiden täytäntöönpanoa pohtiva alakomitea <i>Sub-Committee on the implementation of Strasbourg Court judgements</i>	Kimmo SASI, jäsen Antti KAIKKONEN, varajäsen
Ihmisoikeustuomioistuimen tuomarien valintaa käsittelevä alakomitea <i>Sub-Committee on the Election of Judges to the ECHR</i>	Kimmo SASI (EPP/DC)
Sosiaali-, terveysasiain- ja kestävä kehityksen komitea <i>Committee on Social Affairs, Health and Sustainable Development</i>	Jouko SKINNARI, jäsen Sirikka-Liisa ANTTILA, varajäsen
Sosiaalinen peruskirja-alakomitea <i>Sub-Committee on the European Social Charter</i>	Jouko SKINNARI, jäsen
Ympäristö- ja energia-alakomitea <i>Sub-Committee on Environment and Energy</i>	Sirikka-Liisa ANTTILA, jäsen Jouko SKINNARI, varajäsen
Yleisen terveyden alakomitea <i>Sub-Committee on Public Health</i>	Sirikka-Liisa ANTTILA, jäsen

Eurooppa-palkinto alakomitea <i>Sub-Committee on Europe Prize</i>	-
Siirtolais-, pakolais- ja evakkoasiainkomitea <i>Committee on Migration, Refugees and Displaced persons</i>	Anne-Mari VIROLAINEN, varapuheenjohtaja Mika RAATIKAINEN, varajäsen
Väestö-alakomitea <i>Sub-Committee on Population</i>	Mika RAATIKAINEN, jäsen
Kotouttamisasiain alakomitea <i>Sub-Committee on Integration</i>	Anne-Mari VIROLAINEN, jäsen
Ulkoeurooppalaisten lähtö- ja läpikulkumaiden kanssa tapahtuvan yhteistyön alakomitea <i>Sub-Committee on Cooperation with non European Countries of Origin and Transit</i>	Mika RAATIKAINEN, jäsen
Kulttuuri-, tiede-, koulutus- ja mediakomitea <i>Committee on Culture, Science and Education</i>	Jaana PELKONEN, jäsen Jouko SKINNARI, varajäsen
Kulttuurin, monimuotoisuuden ja perinnön alakomitea <i>Sub-Committee on Culture, Diversity and Heritage</i>	-
Media- ja tietoyhteiskunta-alakomitea <i>Sub-Committee on Media and Information Society</i>	Jaana PELKONEN, jäsen
Nuoriso-, koulutus- ja urheiluasiain alakomitea <i>Sub-Committee on Education, Youth and Sport</i>	Jouko SKINNARI, jäsen
Tasa-arvoasiain- ja syrjinnänvastainen komitea <i>Committee on Equality and Non-discrimination</i>	Pirkko MATTILA, jäsen Riitta MYLLER, varajäsen
Sukupuolten välistä tasa-arvoa pohtiva alakomitea <i>Sub-Committee on Gender Equality</i>	Riitta MYLLER, jäsen
Vähemmistöoikeuksia pohtiva alakomitea <i>Sub-Committee on Rights of Minorities</i>	Pirkko MATTILA, jäsen
Vammaisuutta ja yhdenvertaisuutta pohtiva alakomitea <i>Sub-Committee on Disability and Inclusion</i>	Riitta MYLLER, jäsen Pirkko MATTILA, varajäsen
Menettelytapasääntökomitea <i>Committee on Rules of Procedure and Immunities</i>	-
Jäsenmaiden jäsenyysveloitteiden valvontakomitea <i>Honouring of Obligations and Commitments by Member States</i>	Maria GUZENINA (SOC) jäsen Kimmo SASI (EPP/CD) jäsen

**EUROOPAN NEUVOSTON SUOMEN VALTUUSKUNTA
JÄSENYTYDET KOMITEOISSA VUODEN 2015 VAALIEN JÄLKEEN**

Pysyvä komitea <i>Standing Committee</i>	Maria GUZENINA, jäsen Sirikka-Liisa ANTTILA, varajäsen
Poliittinen komitea <i>Committee on Political Affairs and Democracy</i>	Maria GUZENINA, varapuheenjohtaja Anne KALMARI, varajäsen
Lähi-itää käsittelevä alakomitea <i>Sub-Committee on the Middle East</i>	Maria GUZENINA, jäsen
EN:n ulkosuhteita käsittelevä alakomitea <i>Sub-Committee on External Relations</i>	Maria GUZENINA, jäsen
OECD ja EBRD suhteita käsittelevä alakomitea <i>Sub-Committee on relations with the OECD and the EBRD</i>	Anne KALMARI, jäsen
Oikeudellisten ja ihmisoikeusasiain komitea <i>Committee on Legal Affairs and Human Rights</i>	Sirikka-Liisa ANTTILA, jäsen Tom PACKALÉN, varajäsen
Ihmisoikeus-alakomitea <i>Sub-Committee on Human Rights</i>	-
Rikollisuutta ja terrorismin vastaista toimintaa käsittelevä alakomitea <i>Sub-Committee on Crime Problems and Fight Against terrorism</i>	Tom PACKALÉN, jäsen
Strasbourg'n tuomioistuimen tuomioiden täytäntöönpanoa pohtiva alakomitea <i>Sub-Committee on the implementation of Strasbourg Court judgements</i>	-
Ihmisoikeustuomioistuimen tuomarien valintaa käsittelevä alakomitea <i>Sub-Committee on the Election of Judges to the ECHR</i>	-
Sosiaali-, terveysasiain- ja kestävä kehityksen komitea <i>Committee on Social Affairs, Health and Sustainable Development</i>	Anne KALMARI, jäsen Anne LOUHELAINEN, varajäsen
Sosiaalinen peruskirja-alakomitea <i>Sub-Committee on the European Social Charter</i>	-
Ympäristö- ja energia-alakomitea <i>Sub-Committee on Environment and Energy</i>	Anne KALMARI, jäsen
Yleisen terveyden alakomitea <i>Sub-Committee on Public Health</i>	Anne LOUHELAINEN, jäsen
Eurooppa-palkinto alakomitea <i>Sub-Committee on Europe Prize</i>	-

Siirtolais-, pakolais- ja evakkoasiainkomitea <i>Committee on Migration, Refugees and Displaced persons</i>	Tom PACKALÉN, jäsen Susanna HUOVINEN, varajäsen
Väestö-alakomitea <i>Sub-Committee on Population</i>	Susanna HUOVINEN, jäsen
Kotouttamisasiain alakomitea <i>Sub-Committee on Integration</i>	Susanna HUOVINEN, jäsen
Ulkoeurooppalaisten lähtö- ja läpikulkumaiden kanssa tapahtuvan yhteistyön alakomitea <i>Sub-Committee on Cooperation with non European Countries of Origin and Transit</i>	Tom PACKALÉN, jäsen
Kulttuuri-, tiede-, koulutus- ja mediakomitea <i>Committee on Culture, Science and Education</i>	Sinuhe WALLINHEIMO, jäsen Petri HONKONEN, varajäsen
Kulttuurin, monimuotoisuuden ja perinnön alakomitea <i>Sub-Committee on Culture, Diversity and Heritage</i>	-
Media- ja tietoyhteiskunta-alakomitea <i>Sub-Committee on Media and Information Society</i>	Petri HONKONEN, jäsen
Nuoriso-, koulutus- ja urheiluasiain alakomitea <i>Sub-Committee on Education, Youth and Sport</i>	Sinuhe WALLINHEIMO, jäsen
Tasa-arvoasiain- ja syrjinnänvastainen komitea <i>Committee on Equality and Non-discrimination</i>	Jaana PELKONEN, jäsen Olli-Poika PARVIAINEN, varajäsen
Sukupuolten välistä tasa-arvoa pohtiva alakomitea <i>Sub-Committee on Gender Equality</i>	Jaana PELKONEN, jäsen
Vähemmistöoikeuksia pohtiva alakomitea <i>Sub-Committee on Rights of Minorities</i>	Olli-Poika PARVIAINEN, jäsen
Vammaisuutta ja yhdenvertaisuutta pohtiva alakomitea <i>Sub-Committee on Disability and Inclusion</i>	Olli-Poika PARVIAINEN, jäsen
Menettelytapasääntökomitea <i>Committee on Rules of Procedure and Immunities</i>	-
Jäsenmaiden jäsenyysveloitteiden valvontakomitea <i>Honouring of Obligations and Commitments by Member States</i>	Maria GUZENINA (SOC) jäsen Sirkka-Liisa ANTTILA (ALDE), jäsen

EUROOPAN NEUVOSTON PARLAMENTAARISEN YLEISKOKOUKSEN VUONNA 2015 HYVÄKSYMÄT ASIAKIRJAT

3.1 Päätöslauselmat

Päätöslauselma ilmaisee yleiskokouksen jostakin asiakysymyksestä tekemän päätöksen, jonka yleiskokous on toimivaltainen panemaan täytäntöön, tai yleiskokouksen kannan, josta se yksin on vastuussa.

- Päätöslauselma 2028 (2015) Ukrainan pakolaisten ja siirrettyjen henkilöiden humanitaarinen tilanne (dok.13651)
- Päätöslauselma 2029 (2015) EN:n ja EU:n välisen yhteistyöpöytäkirjan täytäntöönpano (dok.13655)
- Päätöslauselma 2030 (2015) Jäsenvelvoitteiden ja -sitoumusten noudattaminen Montenegrossa (dok.13665)
- Päätöslauselma 2031 (2015) Pariisin terrori-iskut – yhteinen demokraattinen vastaus (dok.13684)
- Päätöslauselma 2032 (2015) Tasa-arvo ja kriisi (dok.13661)
- Päätöslauselma 2033 (2015) Työehtosopimus oikeuden suojeleminen ml. lakko-oikeus (dok.13663)
- Päätöslauselma 2034 (2015) Venäjän PACE- valtuuskunnan valtakirjojen uudelleenarviointi (dok.13685)
- Päätöslauselma 2035 (2015) Medianvapauden suojeleminen Euroopassa (dok.13664)
- Päätöslauselma 2036 (2015) Suvaitsemattomuuden ja syrjinnän torjuminen Euroopassa erityisesti kristittyjen osalta (dok.13660)
- Päätöslauselma 2037 (2015) Kansanedustajien puoluevaihdokset ja niiden vaikutukset kansallisten valtuuskuntien kokoonpanoon (dok.13666)
- Päätöslauselma 2038 (2015) Todistajien suojeleminen välttämättömänä keinona järjestäytyneen rikollisuuden ja terrorismin vastaisessa taistelussa (dok.13647)
- Päätöslauselma 2039 (2015) Vammaisten tasa-arvon ja osallistamisen edistäminen (dok.13650)
- Päätöslauselma 2040 (2015) Laillisuusperiaatteeseen kohdistuvat uhat EN jäsenvaltioissa: parlamentaarisen yleiskokouksen auktoriteetin puolustaminen (dok.13713)
- Päätöslauselma 2041 (2015) Eurooppalaiset instituutiot ja ihmisoikeudet Euroopassa (dok.13714)
- Päätöslauselma 2042 (2015) Kattavan hoidon varmistaminen tarkkaavaisuushäiriöstä kärsiville lapsille (dok.13712)
- Päätöslauselma 2043 (2015) Maahanmuuttajadiasporan yhteiskunnallinen vaikuttaminen (dok.13648)
- Päätöslauselma 2044 (2015) Opiskelijoiden liikkuvuus (dok.13715)
- Päätöslauselma 2045 (2015) Joukkovalvonta (dok.13734)
- Päätöslauselma 2046 (2015) EN:n yleiskokouksen menot 2016 -2017 (dok.13744)
- Päätöslauselma 2047 (2015) Humanitaariset seuraukset IS-terroristiryhmän toimista (dok.13741)
- Päätöslauselma 2048 (2015) Transsukupuolisten ihmisten syrjintä Euroopassa (dok.13742)
- Päätöslauselma 2049 (2015) Sosiaalipalvelut Euroopassa: lasten huostaanottoa koskeva lainsäädäntö ja käytännöt (dok.13730)
- Päätöslauselma 2050 (2015) Inhimillinen tragedia Välimerellä: välittömät toimenpiteet tarpeen (dok.13764)
- Päätöslauselma 2051 (2015) Lennokit ja kohdistettu tappaminen: tarve tukea ihmisoikeuksia ja kansainvälistä oikeutta (dok.13731)

- Päätöslauselma 2052 (2015) Monacon jäsenvelvoitteiden jälkimonitorointi (dok.13739)
- Päätöslauselma 2053 (2015) Jalkapallon hallintojärjestelmän uudistaminen (dok.13738)
- Päätöslauselma 2054 (2015) Tasa-arvo ja syrjimättömyys oikeuden saatavuudessa (dok.13740)
- Päätöslauselma 2055 (2015) Euroopan ihmisoikeussopimuksen tehokkuus: Brightonin julistus ja siitä eteenpäin (dok.13719)
- Päätöslauselma 2056 (2015) Lasten oikeuksien sisällyttäminen perustuslakiin osana lastenpolitiikkaa (dok.13787)
- Päätöslauselma 2057 (2015) Kulttuuriperintö kriisitilanteissa ja kriisien jälkeisissä tilanteissa (dok.13758)
- Päätöslauselma 2058 (2015) Turkin yleiskokouksen valtuuskunnan jäsenmäärä (dok.13782)
- Päätöslauselma 2059 (2015) Laittomien maahanmuuttajien kriminalisointi: rikos ilman uhria (dok.13788)
- Päätöslauselma 2060 (2015) Ilmiantajien suojelun parantaminen (dok.13791)
- Päätöslauselma 2061 (2015) Marokon demokratiakumppanuuden arviointi (dok.13807)
- Päätöslauselma 2062 (2015) Demokraattisten instituutioiden toiminta Azerbaidžanissa (dok.13801)
- Päätöslauselma 2063 (2015) Venäjän PACE- valtuuskunnan valtakirjoja koskevan päätöksen arviointi (dok.13800)
- Päätöslauselma 2064 (2015) Tilanne Unkarissa yleiskokouksen päätöslauselman 1941 (2013) hyväksymisen jälkeen (dok.13806)
- Päätöslauselma 2065 (2015) Mediaomistusten läpinäkyvyyden lisääminen (dok.13747)
- Päätöslauselma 2066 (2015) Median vastuu ja etiikka muuttuvassa mediaympäristössä (dok.13803)
- Päätöslauselma 2067 (2015) Ukrainan konfliktissa kadonneet henkilöt (dok.13808)
- Päätöslauselma 2068 (2015) Kohti uutta Eurooppalaista sosiaalista mallia (dok.13795)
- Päätöslauselma 2069 (2015) Neo-rasmin tunnistaminen ja torjunta (dok.13809)
- Päätöslauselma 2070 (2015) Yhteistyön lisääminen kyberterrorismia vastaan ja muissa laajoissa internetiin kohdistumissa hyökkäyksissä (dok.13802)
- Päätöslauselma 2071 (2015) Yleinen terveys ja lääketeollisuuden edut: miten taata yleisen terveyden ensisijaisuus (dok.13869)
- Päätöslauselma 2072 (2015) Dublinin jälkeen – kiireellinen tarve toimivalle turvapaikkajärjestelmälle Euroopassa (dok.13866)
- Päätöslauselma 2073 (2015) Läpikulkumaat: uusien maahanmuutto- ja turvapaikkahaasteiden kohtaaminen (dok.13867)
- Päätöslauselma 2074 (2015) OECD:n toiminta vuosina 2014–2015 (dok.13865)
- Päätöslauselma 2075 (2015) EIT:n tuomioiden täytäntöönpano (dok.13864)
- Päätöslauselma 2076 (2015) Uskonnonvapaus ja yhteiselo demokraattisessa yhteiskunnassa (dok.13851)
- Päätöslauselma 2077 (2015) Tutkintavankeuden väärinkäyttö Euroopan ihmisoikeussopimuksen jäsenmaissa (dok.13863)
- Päätöslauselma 2078 (2015) Yleiskokouksen jäsenvelvoitteiden seurantakomitean edistyminen (lokakuu 2014–elokuu 2015) (dok.13868)
- Päätöslauselma 2079 (2015) Tasa-arvo ja vanhempien jaettu vastuu: isien rooli (dok.13870)
- Päätöslauselma 2080 (2015) Dopinguinvastaisen strategian uudelleenarviointi (dok.13852)
- Päätöslauselma 2081 (2015) Oikeuden saatavuus ja internet: mahdollisuus ja haaste (dok.13918)
- Päätöslauselma 2082 (2015) Vakavasti sairaiden vankien kohtalo Euroopassa (dok.13919)
- Päätöslauselma 2083 (2015) Kiinalainen maahanmuutto Eurooppaan: haasteita ja mahdollisuuksia (dok.13843)
- Päätöslauselma 2084 (2015) Parhaiden käytäntöjen edistäminen naisiin kohdistuvan väkivallan torjumisessa (dok.13914)

3.2 Suositukset

Suositus tarkoittaa esitystä, jonka yleiskokous tekee ministerikomitealle ja jonka täytäntöönpano ei kuulu yleiskokouksen vaan hallitusten toimivaltaan.

Suositus 2060 (2015)	EN:n ja EU:n välisen yhteistyöpöytäkirjan täytäntöönpano (dok.13655)
Suositus 2062 (2015)	Medianvapauden suojeleminen Euroopassa (dok.13664)
Suositus 2063 (2015)	Todistajien suojeleminen välttämättömänä keinona järjestäytyneen rikollisuuden ja terrorismin vastaisessa taistelussa (dok.13647)
Suositus 2064 (2015)	Vammaisten tasa-arvon ja osallistamisen edistäminen (dok.13650)
Suositus 2065 (2015)	Eurooppalaiset instituutiot ja ihmisoikeudet Euroopassa (dok.13714)
Suositus 2066 (2015)	Opiskelijoiden liikkuvuus (dok.13715)
Suositus 2067 (2015)	Joukkovalvonta (dok.13734)
Suositus 2068 (2015)	Sosiaalipalvelut Euroopassa: lasten huostaanottoa koskeva lainsäädäntö ja käytännöt (dok.13730)
Suositus 2069 (2015)	Lennot ja kohdistettu tappaminen: tarve tukea ihmisoikeuksia ja kansainvälistä oikeutta (dok.13731)
Suositus 2070 (2015)	Euroopan ihmisoikeussopimuksen tehokkuus: Brightonin julistus ja siitä eteenpäin (dok.13719)
Suositus 2071 (2015)	Kulttuuriperintö kriisitilanteissa ja kriisien jälkeisissä tilanteissa (dok.13758)
Suositus 2072 (2015)	Turkin yleiskokouksen valtuuskunnan jäsenmäärä (dok.13782)
Suositus 2073 (2015)	Ilmiantajien suojelun parantaminen (dok.13791)
Suositus 2074 (2015)	Mediaomistusten läpinäkyvyyden lisääminen (dok.13747)
Suositus 2075 (2015)	Median vastuu ja etiikka muuttuvassa mediaympäristössä (dok.13803)
Suositus 2076 (2015)	Ukrainan konfliktissa kadonneet henkilöt (dok.13808)
Suositus 2077 (2015)	Yhteistyön lisääminen kyberterrorismia vastaan ja muissa laajoissa internetiin kohdistumissa hyökkäyksissä (dok.13802)
Suositus 2078 (2015)	Läpikulkumaat: uusien maahanmuutto- ja turvapaikkahaasteiden kohtaaminen (dok.13867)
Suositus 2079 (2015)	EIT:n tuomioiden täytäntöönpano (dok.13864)
Suositus 2080 (2015)	Uskonnonvapaus ja yhteiselo demokraattisessa yhteiskunnassa (dok.13851)
Suositus 2081 (2015)	Tutkintavankeuden väärinkäyttö Euroopan ihmisoikeussopimuksen jäsenmaissa (dok.13863)
Suositus 2082 (2015)	Vakavasti sairaiden vankien kohtalo Euroopassa (dok.13919)

3.3 Lausunnot

Lausunto 288 (2015)	Euroopan neuvoston budjettiprioriteetit 2016-2017 (dok.13743)
Lausunto 289 (2015)	Euroopan neuvoston terrorismin ennaltaehkäisyä koskevan yleissopimuksen lisäpöytäkirjaluonnos (dok.13763)
Lausunto 290 (2015)	Luonnos Euroopan neuvoston yleissopimukseksi yhtenäisestä lähestymistavasta turvaan, turvallisuuteen ja palveluun jalkapallo-otteluissa ja muissa urheilutapahtumissa (dok.13913)

EUROOPAN NEUVOSTON PARLAMENTAARISEN YLEISKOKOUKSEN
ERITYISVIERAAT VUONNA 2015

Valtioiden edustajat

Didier REYNDEERS, Belgian ulkoministeri*	26.1.2015
Michael D. HIGGINS, Irlannin presidentti	27.1.2015
Hänen Majesteettinsa Belgian Kuningas	21.4.2015
Helena DALLI, Maltan sosiaali- ja kuluttaja-asiain ministeri	22.4.2015
Marie Louise COLEIRO PRECA, Maltan presidentti	22.6.2015
Igor CRNADAK, Bosnia ja Hertsegovinan ulkoministeri*	22.6.2015
Mr Mladen IVANIĆ, Bosnia ja Hertsegovinan presidenttineuvoston puheenjohtaja	24.6.2015
Ms Laura BOLDRINI, Italian edustajainhuoneen puhemies	29.9.2015
Mr Denis ZVIZDIĆ, Bosnia and Hertsegovinan ministerineuvoston puheenjohtaja	30.9.2015
Mr Aleksandar VUČIĆ, Serbian pääministeri	1.10.2015

Kansainvälisten järjestöjen ja kansalaisyhteiskunnan edustajat

Mr Guy RYDER, Kansainvälisen työjärjestön (ILO) pääjohtaja	28.1.2015
Mr BAN Ki-moon, Yhdistyneiden kansakuntien (YK) pääsihteeri	23.6.2015
Mr Angel GURRÍA, Taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestön (OECD) pääsihteeri	30.9.2015

*Ministerikomitean puheenjohtajan ominaisuudessa

EUROOPAN NEUVOSTON JÄSENVALTIOT

Perustajajäsenet (1949)

	Belgia	26.11.1991	Puola
	Tanska	7.5.1992	Bulgaria
	Ranska	14.5.1993	Viro
	Irlanti	14.5.1993	Liettua
	Italia	14.5.1993	Slovenia
	Norja	30.6.1993	Tsekki
	Luxemburg	30.6.1993	Slovakia
	Alankomaat	7.10.1993	Romania
	Ruotsi	10.11.1994	Andorra
	Iso-Britannia	10.2.1995	Latvia
		13.7.1995	Albania
9.8.1949	Kreikka	13.7.1995	Moldova
7.3.1950	Islanti	9.11.1995	Ukraina
13.4.1950	Turkki	9.11.1995	Makedonia
13.7.1950	Saksa	28.2.1996	Venäjä
16.4.1956	Itävalta	6.11.1996	Kroatia
24.5.1961	Kypros	27.4.1999	Georgia
6.5.1963	Sveitsi	25.1.2001	Armenia
29.4.1965	Malta	25.1.2001	Azerbaidzhan
22.9.1976	Portugali	24.4.2002	Bosnia ja Hertsegovina
24.11.1977	Espanja	3.4.2003	Serbia ja Montenegro
23.11.1978	Liechtenstein	6.10.2004	Monaco
16.11.1988	San Marino	6.6.2006	Serbia
5.5.1989	Suomi	11.5.2007	Montenegro
6.11.1990	Unkari		

EUROOPAN NEUVOSTON MINISTERIKOMITEAN TARKKAILIJAT

7.3.1970	Pyhä istuin
10.1.1996	USA
29.5.1996	Kanada
20.11.1996	Japani
1.12.1999	Meksiko

EUROOPAN NEUVOSTON PARLAMENTAARISEN YLEISKOKOUKSEN TARKKAILIJAT

2.12.1957	Israel
28.5.1997	Kanada
4.11.1999	Meksiko

Euroopan neuvoston Suomen valtuuskunta
FIN-00102 Eduskunta
puh. (+358 9) 4321
fax. (+358 9) 432 3529
<http://www.eduskunta.fi>

Euroopan neuvoston parlamentaarinen yleiskokous
Parliamentary Assembly of the Council of Europe
F-67075 Strasbourg Cedex
puh. + 33 3 88 41 20 00
<http://assembly.coe.int/nw/Home-EN.asp>

